МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іспанської і новогрецької філології та перекладу

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства на тему:

« ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ »

Студентки групи МЗмлі 01-22
спеціальність 035 Філологія
спеціалізація 035.051 Романські мови і літератури (переклад включно), перша – іспанська
освітньо-професійна програма
Сучасні лінгвістичні і перекладознавчі студії та міжкультурна комунікація (іспанська мова і друга іноземна мова)
Крезуб Каріни Сергіївни
Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент **Бобчинець Л.І.**

Допущено до захисту
«___»_____року
Завідувач кафедри
_____Залєснова О.В..

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KIEV
Departamento de Filología Española y Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER
sobre el tema:

«FRASEOLOGISMOS CON ELEMENTOS ESPECÍFICOS NACIONALES EN EL ASPECTO DE LA TRADUCCIÓN»

Karina Krezub
Estudiante del grupo MZmli 01-22
Facultad de Filología Española e Neogriega y Traducción
Educación semipresencial
Especialidad **035. Filología.**
Lenguas y literaturas románicas
(traducción inclusive),
primera lengua – española

Tutora académica:
Ph.D en Filología,
Profesora Titular L. Bobchynets

Kyiv – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМУ 5
1.1. Поняття фразеологізму як мовної одиниці 5
1.2. Лінгвістичні ознаки мовної одиниці фразеологізму 10
1.3. Принципи класифікації фразеологічних одиниць 13
Висновки до першого розділу 17
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ 19
2.1. Способи перекладу фразеологізмів 19
2.2. Перекладацькі трансформації у перекладі фразеологізмів 27
Висновки до другого розділу 33
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАД ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ 35
3.1. Лінгвокультурний аспект іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами 35
3.2. Особливості перекладу іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами 46
Висновки до третього розділу 62
ВИСНОВКИ 63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 65

ВСТУП

Фразеологізми, або фразеологічні одиниці – це особливі одиниці мови, в яких відображається культурна самобутність народу. Вони мають змогу розповісти нам про різні погляди народу, суспільний лад, ідеологію своєї епохи. Фразеологічне багатство будь-якої мови є надбанням її національної мовної свідомості. Більшість фразеологічних одиниць не мають чіткого еквіваленту в інших мовах: кожен народ виявляє в них свій характер, звичні образні звороти мови. Вплив фразеологічних одиниць надає мові яскравості національного характеру і неповторного колориту, що відрізняє один від одного як мови багатовікової культури, так і літературні мови, щойно створені писемністю.

Іспанська мова багата на фразеологічні одиниці. Її фразеологічна система фіксує величезний історичний досвід народу, відображаючи побут і культуру нації. Знайомлячись з іноземною мовою, людина одночасно проникає в нову національну культуру. В іспанських медіа та повсякденному житті дедалі частіше зустрічається використання фразеологічних виразів.

Дослідженням та розвитком цієї теми займались різні вчені та перекладачі, серед них О.О. Потебня, Б.М. Ажнюк, М.Ф. Алефіренко, Ж.В. Колоїз, О.П. Левченко, В.Д. Ужченко. Серед зарубіжних дослідників фразеології варто зазначити таких, як Брандес М. П., Рудківський О. П., Савицький В. М. та інші.

Актуальність теми цього дослідження обґрунтована тим, що на сьогодні розгляд ФО, що вживаються в сучасній іспанській мові є важливою темою для дослідження. Володіючи знаннями про можливості реалізації фразеологічних одиниць в тексті або мовленні, можна краще зрозуміти специфіку даної

лексики, її функціональні характеристики та надалі успішно здійснювати комунікацію. Незважаючи на зацікавленість фахівців темою фразеологізмів з національно-специфічними елементами та їх інтерпретації рідною мовою, тема залишається актуальною й досі.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці з національно-специфічними елементами іспанської мови.

Предметом дослідження є особливості функціонування фразеологізмів з національно-специфічними елементами в іспанській мові.

Метою роботи є визначення особливостей перекладу фразеологізмів з національно-специфічними елементами в іспанській мові.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити основні поняття фразеології та окреслити її сучасні напрями;
- обґрунтувати принципи класифікації фразеологічних одиниць;
- проаналізувати способи перекладу фразеологізмів;
- описати перекладацькі трансформації у перекладі фразеологізмів;
- дослідити лінгвокультурний аспект іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами;
- визначити особливості перекладу іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання завдань роботи передбачалося застосування когнітивного підходу до дослідженнязаявленої проблеми – індуктивно-дедуктивні, засновані на спостереженні, описі матеріалу, його класифікації, узагальненні ви явлених особливостей; для відбору матеріалу було застосовано метод суцільної вибірки.

Практичне значення цього дослідження полягає у можливості застосування його результатів під час викладання іспанської мови, передусім розділу “Фразеологія”, розробки навчальних програм з іспанської мови, написання курсових, бакалаврських і магістерських робіт.

Структура. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМУ

1.1. Поняття фразеологізму як мовної одиниці

Беручи до уваги специфіку мови та її місце в мовній системі, слід зазначити, що мова є універсальним засобом вираження людської думки, а за своєю семантичною структурою вона має здатність відображати дійсність кожної окремої людини чи цілої нації. Мова і культура співіснують, проникають в повсякденне життя людини, визначають її особистість, мають певний національний колорит. Оскільки мова і мислення людей тісно пов’язані, вивчення мови може ідентифікувати ті образи, які виникають у свідомості людини. Усі ці властивості мови, як джерела культурних морально-етичних цінностей народу, найвиразніше виявляються в культурних елементах її словникового складу. Одним із цих елементів є фразеологізми, які яскраво відображають деталі сприйняття світу конкретною людиною.

При вивченні фразеологічних одиниць, перш за все, слід звертати увагу на їх значення – цінність, оцінку їх емоційного значення. Під оцінкою розуміється «судження про цінність цілого або окремої його властивості» [4, с. 55]. Наявність оцінок у фразеологізмах, що позначають інтелектуальні властивості людини, пояснюється тим, що "оцінні значення завжди відносяться до норм життя і утворюють ціннісну картину світу, завжди щось специфічне для певного мовного складу" [4, с. 58].

Мова є найсуттєвішим чинником, що характеризує вірування, культуру та ставлення світу до кожного народу. Оскільки вірування, світогляд і культура не схожі одна на одну, то й прислів'я та приказки різних народів не однакові. Один з найвидатніших мовознавців Ніда говорив, що важливо вивчати мову народу, коли ми вивчаємо його культуру. На його думку, мова і культура – це взаємопов'язана система, яка розвивалася одночасно. Він пояснює це

наступним чином: "Культурні чинники глибоко переплетені з мовою, а отже, морфологічно і структурно відображаються у формах мови" [5, с. 55].

Фразеологія кожної мови робить значний внесок у формування образних картин світу. Знання фразеології дозволяє глибше зрозуміти історію та характер народу. Фразеологізми існують у тісному зв'язку з лексикою. Їх вивчення допомагає краще зрозуміти структуру словникового запасу, утворення та вживання лексичних одиниць у мовленні. Фразеологічні одиниці є особливими мовними засобами, в яких сконцентрована оригінальність і неповторність будь-якої мови. Розглядаючи фразеологізми в цьому аспекті, ми підходимо до розкриття поняття "фразеологія" в широкому розумінні цього слова. У вузькому розумінні фразеологія – це розділ мовознавства, що вивчає стійкі мовні звороти [3, с. 942].

Англійські та американські дослідники, такі як Л.П. Сміт, А. Маккей, Ж. Сейдлоу, У. Макморді у своїх працях використовують термін "ідіома" [11; 21; 22]. Під ідіомою вони розуміють вираз, значення якого не виводиться зі значення його окремих елементів.

Багатство словникового складу кожної мови залежить не тільки від способів утворення нових слів, але й від постійних ідіом, які вона може утворювати. Наука, яка вивчає "світ" цих одиниць, називається фразеологією. Фразеологія – це наука про ідіоми [1, с. 208].

Фразеологія нагадує мальовничу галерею, в якій зібрані зразки вічних і дивовижних звичаїв і традицій народу, історичних пам'яток, казок і пісень. Фразеологія – не тільки найколоритніша частина лексики, а й найдемократичніший її шар.

Уперше фразеологізми почали використовувати в літературознавстві. При перекладі деяких художніх творів з однієї мови на іншу виявилося неможливим перекласти нерозкладні словосполучення. Тоді почали досліджувати фразеологічні єдності в цих мовах. Вперше термін "фразеологія" був

використаний у філології в 1558 році англійським літературознавцем Неандером. При перекладі літературних творів Неандеру доводилося користуватися цим терміном. Хоча більша частина фразеологічного матеріалу міститься у словниках та інших джерелах, наукові праці з теорії фразеології зрідка зустрічаються в лінгвістичних джерелах (Л. Сміт, У. Болл) [11; 22]. До цього часу питання англійської фразеології вивчалися в межах граматики, стилістики, лексикографії та історії мови. Пізніше фразеологія стала вивчатися як розділ лексикології. З розвитком мовознавства фразеологія визнана і досліджується як самостійний розділ мовознавства в більшості мов світу.

Питання про вивчення фразеології як самостійного розділу мовознавства було висунуто мовознавцем О. Д. Пономарів. Він стверджує, що лексика вивчає значення окремих слів, морфологія – будову слів, синтаксис – будову словосполучень. На його думку, існує потреба в самостійній галузі, яка вивчає своєрідні унікальні словосполучення [8]. О. Д. Пономарів був упевнений, що фразеологія міцно закріпиться в мовознавстві, і це сталося.

Однак фразеологія залишалася частиною лексикології, оскільки ще не були вироблені основні критерії, які б свідчили про те, що фразеологія може бути самостійною галуззю мовознавства. Отже, фразеологія вивчалася як частина лексикології.

Значення фразеологізму не виводиться із значення суми його елементів, а визначається шляхом переосмислення. Це пояснюється тим, що фразеологізм не є вільним словосполученням, а однією з основних його властивостей є відтворюваність. Так, вільними словосполученнями є вирази ФО не треба давати в лапках, які створюються з окремих слів у процесі спілкування. Будь-яке порушення в їх синтаксичній або семантичній структурі непоправно призводить до втрати їх значення.

Неодноразово зазначалося, що об'єктом фразеології є групи слів, які аналізуються як функціонально і семантично неподільні одиниці. Слід

зазначити, що належного наукового дослідження англійської фразеології до недавнього часу не робилося. Англійські та американські лінгвісти намагалися зібрати різноманітні слова, словосполучення та речення, представивши деякі характерні для них особливості з точки зору зору стилю, походження та вживання. Ці одиниці зазвичай описуються як ідіоми, але не було зроблено жодної спроби проаналізувати ці ідіоми як окремий клас мовних одиниць.

Проте існуючі терміни, такі як стійкі словосполучення, ідіоми, слова-еквіваленти, певною мірою відображають основні дискусійні питання фразеології. Термін «фразеологізм» передбачає, що основним критерієм диференціації є стійкість лексичних компонентів і граматичної структури словосполучень. Термін «ідіоми», як правило, передбачає, що суттєвою ознакою мовних одиниць, які розглядаються, є ідіоматичність або невмотивованість [16].

Фразеологічний рівень мови формується між лексико-семантичним і синтаксичним рівнями. Як і на всіх проміжних рівнях мови мовні одиниці фразеологічного рівня – фразеологізми – створюються в межах одного мовного рівня – синтаксису, а функціонують на лексико-семантичному рівні [25, с. 193; 46]. Окрім того, фразеологізм за структурою подібний до словосполучення і речення, а за значенням до одиниць лексико-семантичного рівня. Фразеологізм трактується як “одиниця мови, що складається з двох або більшої кількості роздільно оформлених компонентів і характеризується відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю лексичного складу та граматичної будови” [28; 36]. Визначення конкретної мовної одиниці як фразеологізму відбувається за такими ознаками, як ідіоматичність, неможливість дослівного перекладу іншими мовами, граматична категоріальність, тобто здатність усього звороту виступати в ролі одного члена речення, невмотивованість значення, незмінність граматичної форми, синтаксична немодельованість, відсутність варіантності.

Отже, фразеологізм трактується як “одиниця мови, що складається з двох або більшої кількості роздільно оформлених компонентів і характеризується відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю лексичного складу та граматичної будови” [28].

Фразеологічна одиниця – це стійке словосполучення, що має фіксовану форму та переносне значення. Це означає, що фразеологізм складається зі слів, які мають певний порядок та не можуть бути замінені іншими словами без порушення значення.

М. П. Кочерган зазначає, що фразеологізми – це стійкі сполучення слів, які не виникають під час мовлення подібно до вільних словосполучень, а відтворюються: якщо мовцеві потрібно вжити фразеологізм, то він його вилучає, як і слово, в готовому вигляді зі свого фразеологічного запасу, а не будує його заново [11, с. 241].

Фразеологізми використовуються в мовленні для передачі певного змісту або для створення певного настрою, а їхнє вживання допомагає збагаченню та розширенню словникового запасу мовця.

Фразеологічні одиниці можна класифікувати за різними ознаками, наприклад, за походженням, за змістом, за місцем вживання та іншими. Важливою характеристикою фразеологічних одиниць є ступінь фразеологізації, який вказує на те, наскільки слова у складі фразеологізму зберегли своє первісне значення та граматичну функцію [31, с. 217].

Характерними рисами фразеологізмів є їх стійкість (не можуть бути змінені без зміни значення), непрозорість (не можна розібрати на окремі складові частини та зрозуміти їх значення за допомогою буквального значення складових слів), та множинність (є багато різних варіантів фразеологічних одиниць, що мають близьке значення).

Очевидно, що раніше фразеологізми були вільними словосполученнями, але в результаті використання їх у не характерному для них контексті вони

набули переносного значення. При постійному вживанні словосполучення в прямому й переносному значенні воно набуває ознак фразеологізму [11, с. 243].

За допомогою фразеологічних одиниць мовці можуть точніше та експресивніше висловлювати свої думки та почуття. Вони також мають певний культурний та історичний контекст, оскільки багато фразеологізмів походять з народних прикмет та легенд, а також із творів літератури.

Фразеологізм, як і слово, володіє стильовою характеристикою, яка пов'язана зі сферою його вживання. З точки зору функцій і властивих їм експресивних особливостей, фразеологізми сучасної літературної мови можна розділити на три групи: нейтрального, розмовного та книжкового стилю.

Нейтральний стиль мовлення передбачає використання загальноприйнятих та нефіксованих висловів. Фразеологізми в нейтральному стилі зазвичай мають зрозуміле значення для більшості мовців і вживаються без відчуття експресії або емоційної забарвленості. Наприклад: *estar al día*: бути в курсі подій; *dejar en paz*: не турбувати, залишити на спокої; *salir a flote*: вийти на поверхню, вирішити проблему [39, с. 82].

Розмовний стиль мовлення передбачає використання фразеологізмів, які характерні для певної групи людей або певної соціальної сфери. Ці фразеологізми можуть мати зменшувальні чи пестливі форми, бути іронічними, саркастичними або навпаки, позитивними. Наприклад: *andar con ojo*: бути обережним, уважним; *echar una mano*: допомогти; *hacer la pelota*: лестити, підлизуватись [39, с. 82].

Книжковий стиль мовлення передбачає використання фразеологізмів, які характерні для писемної мови. Ці фразеологізми можуть бути формальними та маловживаними у розмовній мові, часто мають високий рівень виразності, а також можуть бути зрозумілі лише в контексті конкретної сфери знань. Наприклад: *dejarse llevar por*: піддатися впливу, дати волю почуттям; *poner en*

tela de juicio: ставити під сумнів, піддавати критиці; *echar por tierra*: руйнувати, знищувати [39, с. 81].

1.2. Лінгвістичні ознаки мовної одиниці фразеологізму

Визначення конкретної мовної одиниці як фразеологізму відбувається за такими ознаками, як ідіоматичність, неможливість дослівного перекладу іншими мовами, граматична категоріальність, тобто здатність усього звороту виступати в ролі одного члена речення, невмотивованість значення, незмінність граматичної форми, синтаксична немодельованість, відсутність варіантності [25].

Той факт, що у фразеологізмі семантичне значення зачіпає словосполучення (фразеологічні єдності) чи предикативні сполучення (фразеологічні вирази), створює образну вмотивованість значення, фразеологічний образ, який формує семантику широкого плану, зі здатністю до ситуативної конкретизації в тексті.

Конотативний компонент значення фразеологізму, на відміну від подібного компонента лексичної одиниці, має потенціал збільшення експресивного потенціалу за рахунок модифікації компонентного складу [1, с.44]. Саме з цим пов'язана специфіка вираження конотації через окремі утворення.

Під денотативним компонентом значення розуміється частина знака, що відображає в узагальненому вигляді предмети і явища позамовної дійсності [4]. Денотативний компонент в основному є поняттям, що характеризує екстралінгвістичний об’єкт.

Висока значущість конотативного аспекту у фразеології пояснюється двоєдиною семантичною структурою фразеологізмів, побудованою на образному переосмисленні. Образність сприяє виразності та яскравій

емоційності фразеологічних зворотів, створює об’єктивні передумови для вираження різноманітних оцінок щодо об’єктів дійсності, які він називає, стає одним із головних стимулів формування конотативного компонента їх семантики [24, с. 95].

Визначаючи сутність конотації, відзначається важливість асоціативно-фондових, тобто емпіричних, культурно-історичних, світоглядних тощо, знань тих, хто розмовляє цією мовою, про властивості чи прояви зазначеної дійсності чи ситуації. Ідіоми не створюються кожного разу заново; вони витягуються з пам'яті носія мови в готовому вигляді і відтворюються як щось цілісне і неподільне [31]. Якщо говорити про конотативний аспект фразеологізмів, то можна виділити такі компоненти, які надають фразеологізмам семантичної завершеності: оцінний, емотивний, експресивний і функціонально-стилістичний. Конотація включається в семантику фразеологізмів зазвичай або оказіонально. Завдяки йому фразеологізми набувають виразності, роблять мову живою та виразною. В основу конотації фразеологізмів покладено принцип збереження мови. Він формально не виражає наміру оратора справити певний вплив на слухача. Ставлення адресата до об’єкта зі світу «реального» базується на певних знаннях про світ «реальний», на чуттєвому сприйнятті об’єктів із цього світу. Сукупність усієї інформації про це відношення є конотацією.

Аналіз внутрішньої форми фразеологізму дав інформативні, суттєві дані для виявлення специфіки конструктивної обумовленості у сфері фразеології, дав змогу по-новому, більш адекватно поєднати наявні дані [25]. Проаналізувавши фразеологічний образ і його роль у широті сполучуваності одиниць, що розглядаються, вдалося показати, що конструктивна обумовленість у сфері фразеології залежить не тільки від специфіки семантики фразеологічних одиниць, а й від специфіки фразеологічні образи мотиваційної семантики.

Фразеологізми мають ряд специфічних ознак, що відрізняють їх від слів і виразів. Фразеологічні ряди – це мовні одиниці, які мають певні диференційні ознаки з певною спорідненістю зі словами та вільними сполученнями слів:

1) це готові мовні одиниці, які не виникають у процесі спілкування, а повністю вилучаються з пам'яті мовців;

2) це мовні одиниці, що характеризуються стійкістю значення, складу та структури;

3) з акцентологічного погляду, а також звукові комплекси, у яких компоненти мають дві або більше основних напруг;

4) це сегментовані утворення, компоненти яких сприймаються мовцями як слова.

Традиційними ознаками фразеологізму є метафоричність або образність, некомпозиційність, фіксованість форми, рівень офіційності та багатослівність виразів [4]. Основною ознакою ідіом вважається метафоричність. Некомпозиційність вказує на те, що ідіоми сталі, а їхні значення довільні, а не образні. Сталість форми означає нетерпиму синтаксичну природу ідіом, оскільки вони застиглі. Рівень формальності пов'язаний з тим фактом, що ідіоми вважаються такими, що належать до неформальної розмовної мови, а не до офіційної письмової мови. Нарешті, ідіоми складаються з кількох слів і, таким чином, є багатослівними виразами.

Отже, до основних лінгвістичних ознак фразеологізму належать:

1) переносне, образне значення, що створює нерозкладність фразового поєднання, причому ця переносність, цілісність, образність не завжди буває прозорою, ясною, іноді вона лише відчутна і швидше постулюється, передчується, ніж безпосередньо сприймається і розуміється;

2) експресивна насиченість;

3) неможливість заміни синонімом жодного з лексичних елементів фразової єдності, які за формальними ознаками можуть бути виділені;

4) семантична замінність лише фразеологічної єдності подібним за значенням словом чи виразом, тобто. потенційна наявність синонімів для фразеологічної єдності загалом.

1.3. Принципи класифікації фразеологічних одиниць

Класифікація фразеологічних одиниць була і є однією з найактуальніших проблем фразеології. Існують різні підходи до класифікації фразеологізмів. Найвідомішою класифікацією фразеологізмів за ступенем злиття їх компонентів є класифікація, розроблена французьким мовознавцем Ш. Баллі, і пізніше доповнена В. Виноградовим.

Прийнято виділяти три основні типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення. Кожен із цих типів відрізняється рядом певних ознак.

До фразеологічних виразів більшість вчених відносять прислів'я, приказки, влучні і яскраві вирази письменників, громадських діячів. Такі вирази стали «крилатими». Деякі з них вживаються в переносному значенні.

Всебічне вивчення фразеологічної системи будь-якої мови дозволяє нам отримати уявлення про її основні структурно-семантичні і стилістичні типи, дізнатися їх походження.

Таким чином, за типом значення фразеологічні одиниці можна класифікувати на:

1. Ідіоми;
2. Напівідіоми;
3. Фразеологізми [16].

Ідіоми – це фразеологічні одиниці з перенесеним значенням. Вони можуть бути повністю або частково перенесені [15, с. 740].

Напівідіоми – це фразеологічні одиниці з двома фразеосемантичними значеннями: термінологічним і перенесеним.

Виділяють також інші типи фразеологічних одиниць:

- фразеологізми з унікальним поєднанням компонентів;
- фразеологізми з описовим значенням;
- фразеологізми з фразеологічним і зв'язаним значенням;
- стійкі вирази (кліше);
- прийменниково-іменникові словосполучення;
- термінологічні вирази.

Є також широкий підхід до фразеології, згідно з яким до ФО також відносять прислів’я, приказки, афоризми. Є також інші класифікації (типи) ФО за різними ознаками.

Існує три принципи класифікації фразеологізмів. Найпопулярнішою є синхронна (семантична) класифікація фразеологізмів В.В. Виноградова, відповідно до якої фразеологічні одиниці поділяються на фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

Фразеологічне зрощення – це семантично неподільна фразеологічна одиниця, значення якої ніколи не залежить від значень її компонентів. Це означає, що фразеологічні зрощення являють собою вищий ступінь злиття. Значення компонентів повністю поглинається значенням цілого, його експресивністю та емоційними властивостями.

Іноді фразеологічні зрощення називають ідіомами, під якими лінгвісти розуміють повну втрату внутрішньої форми. Пояснення значення ідіом є складною етимологічною проблемою.

Фразеологічна єдність – це семантично неподільна фразеологічна одиниця, все значення якої мотивоване значеннями її компонентів. Загалом фразеологічними єдностями називаються такі словосполучення, в яких значення всієї єдності не є сумою значень її компонентів, а ґрунтується на них і

може бути зрозуміле з компонентів. Значення знаменного слова не надто віддалене від його звичайних значень. Це значення утворюється в результаті узагальненого переносного значення вільного словосполучення. Фразеологічним сполученням називається така конструкція або вираз, в якому кожне слово має абсолютно чітке самостійне значення, а один з компонентів має зв'язане значення. Це означає, що у фразеологічних сполученнях один компонент вживається у своєму прямому значенні, а інший – у переносному.

Професор А. І. Смирницький розробив структурну класифікацію фразеологізмів, порівнюючи їх зі словами. Він виділяє однокореневі одиниці, які зіставляє з похідними словами, оскільки похідні слова мають лише одну кореневу морфему. Він також виділяє двокомпонентні одиниці, які порівнює зі складними словами, тому що в складних словах ми зазвичай маємо дві кореневі морфеми [26, с. 98].

Фразеологізми можна класифікувати за частинами мови (синтаксична класифікація):

а) іменникові фразеологізми, що позначають предмет, особу, живу істоту;

б) дієслівні фразеологізми, що позначають дію, стан, почуття;

в) прикметникові фразеологізми, що позначають якість;

г) прислівникові фразеологізми;

д) прийменникові фразеологізми;

е) вигукові фразеологізми.

В. Д. і Д. В. Ужченки пропонують таку схему класифікації класифікації ФО: синонімічні та варіантні ряди → варіантно-синонімічна група → фразеосемантичне поле → фразеотематичне поле → фразеотематична група [31, с. 43–44].

До сучасних аспектів класифікації фразеологічних одиниць належать функціональний, когнітивний і лінгвокультурний. Відтак, С. Грейнджер та

М. Пакот, беручи за основу функціональний підхід, пропонують таку класифікацію ФО:

- ФО, які виконують *номінативну функцію* (ідіоми, сталі порівняння, фразові дієслова тощо);
- ФО, які виконують *синтаксичну функцію* (складні прийменники і сполучники);
- ФО, які виконують *комунікативну функцію* (прислів'я та приказки, мовні кліше, слогани, крилаті вирази тощо) [35, с. 42–45].

Дослідниця Н. Тодорова розробила ідеографічну, структурну, семантичну та мотиваційну класифікації ФО на прикладі просторових фразеологічних одиниць (далі – ПФО) [29, с. 86]. Запропоновані класифікації розроблені за такою схемою: “фразеологічна одиниця (ФО) → фразеосинонімічний ряд (ФСинР) → фразеосемантична група (ФСемГ) → фразеосемантичне поле (ФСемП) → фразеотематична група (ФТГ) → фразеотематичне поле (ФТП)” [29, с. 93]. З огляду на це, ключовим в ідеографічній класифікації є тематичний принцип, відповідно до якого виокремлено такі чотири групи, як «Об’єкт», «Місце», «Локація» та «Рух». У контексті структурної класифікації розглядаються “ФО, які мають словосполучення (дієслівні, адвербіальні, субстантивні й ад’єктивні), і ФО, які утворені за структурою речення” [29, с. 138]. Семантична класифікація представлена “предметними, процесуальними, атрибутивно-предикативними та якісно-обставинними ФО” [29, с. 148]. На основі когнітивно-ономасіологічного аспекту вибудовується мотиваційна класифікація ПФО, у якій ключову роль відіграє мотиваційний критерій. Так, у мотиваційній класифікації виокремлюються “ПФО, чия мотивація базується на окремому фрагменті ментально-психонетичного комплексу, та ПФО, чия мотивація ґрунтується на різних фрагментах ментально-психонетичного комплексу” [29, с. 155].

В основу класифікації фразеологізмів іспанського дослідника Х. Касареса покладено граматичний принцип. Відтак, усі фразеологізми поділено на ті, що виражені повнозначними частинами мовами, і ті, що виражені службовими частинами мови. Класифікація Х. Касареса представлена фразеологізмами:

- *субстантивованими* (виражаються іменниками, що використовуються на позначення людей, предметів або явищ; можуть бути інфінітивними, одиничними або деномінативними);
- *прикметниковими* (позначають ознаку предметів і виражаються прикметниками);
- *дієслівними* (позначають дію і виражаються дієсловами);
- *займенниковими* (виражаються займенниками та виконують їх функції);
- *прислівниковими* (виражаються прислівниками, що позначають місце, час, стан, ознаку дії тощо);
- *вигуковими* (виражаються вигуком, тобто окличними словами на позначення емоцій або волевиявлення);
- *дієприкметниковими* (мають у складі дієприкметник, в іспанській мові найчастіше це *hecho*);
- *сполучниковими* (мають у складі сполучник);
- *прийменниковими* (мають у складі прийменник) [45, с. 79].

Висновки до першого розділу

Огляд теоретичної літератури з актуальних проблем фразеології, здійснений у цьому розділі, дає можливість зробити такі висновки:

1. ФО вважаються «стійкими, пов’язаними єдністю змісту, постійно відтворюваними в мовленні словосполуками або висловленнями, які ґрунтуються на стереотипи етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю» [25, с. 641].

2. Визначено, що класичною класифікацією є синхронна (семантична) класифікація фразеологізмів В. Виноградова, в якій всі фразеологічні одиниці поділяються на фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

3. З'ясовано, що на відміну від класичної сучасні класифікації ФО основуються на функціональному, лінгвокультурологічному та когнітивному аспектах. О. Смирницький розробив структурну класифікацію фразеологізмів, порівнюючи їх зі словами, і виокремив однокореневі одиниці, які зіставляються з похідними словами, оскільки похідні слова мають лише одну кореневу морфему; двокомпонентні одиниці, які порівнюються зі складними словами, тому що в складних словах ми зазвичай маємо дві кореневі морфеми. І. Арнольд запропонувала класифікувати фразеологізми за частинами мови, і ця класифікація отримала назву – синтаксична.

4. У контексті лінгвокультурного підходу ФО відображають у своїй семантиці тривалий розвиток культури народу, закріплюють і передають культурні установки і стереотипи з покоління в покоління. У цьому аспекті досліджувалося, як саме втілена культура у зміст фразеологічних сполучень, які мовні засоби й способи надають фраземам здатність до культурної референції, а також, як у культурній пам'яті фразеологізмів виражено культурно марковані смисли, що в ній зберігаються, тобто вивчався смисл національно-культурних конотацій, завдяки яким фраземи відтворюють характерні риси народного менталітету у процесі їхнього вживання.

5. Когнітивний підхід до вивчення семантики фразем дає змогу отримати точніший опис значення фразеологічної одиниці, а також змоделювати процес розуміння «закодованої» в денотативному аспекті інформації про ФО як мовцем, так і слухачем. У цьому аспекті досліджуватимуться особливості ФО як репрезентантів відповідних концептів, доменів, концептуальної картини світу (тобто когнітивних феноменів).

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

2.1. Способи перекладу фразеологізмів

Переклад фразеологізмів завжди був і залишається одним із найскладніших завдань, незалежно від виду перекладу. Під час перекладу фразеологізму головною метою є створення тексту, найбільш близького за змістом, структурною організацією та стилем до оригіналу.

При перекладі фразеологізмів основною проблемою і те, що дослівний переклад найчастіше є неприйнятним, оскільки у разі втрачається образність висловлювання. Таким чином, прийом калькування при перекладі фразеологізмів, співвідносних зі словом, використовується вкрай рідко, але може виявитися ефективним прийомом, коли виникає необхідність передати гру слів оригіналу, складовим елементом якого є фразеологізм.

Перекладач в першу чергу керується перекладацькими правилами й принципами відповідно до лінгвістичних норм мови, якою перекладається конкретний текст. Відтак, у процесі перекладу часто виникають труднощі з передачею засобів вираження фразеологічних одиниць, що пояснюється специфікою граматики, лексики, стилістики, синтаксису мови перекладу, відмінностями між лінгвістичними особливостями мови оригіналу й мови перекладу [16, с. 120].

Фразеологізми вважаються найбільш складною лексичною категорією, що пояснюється низкою причин. По-перше, стаючи компонентами фразеологізму, слова з вільним значенням втрачають свою семантику і набувають нового, пов'язаного значення. Тому для перекладу фразеологізмів недостатньо просто підібрати словникову відповідність для кожного компонента.

По-друге, перекладачеві, погано знайомому з фразеологією мови оригіналу, може бути важко розпізнати фразеологізм у тексті перекладу, що призведе до послівного або буквалістського перекладу, а це, у свою чергу, - до спотворення сенсу та подальшого невірного сприйняття інформації цільовою аудиторією. Тут же варто відзначити, що у перекладача, який погано розуміється на фразеології перекладаючої мови, також неминуче виникнуть труднощі. Вони будуть пов'язані зі знаходженням еквівалента оригінального фразеологізму в мові, що перекладає, або підбором аналога.

По-третє, іноді навіть за наявності еквівалентного фразеологізму в мові перекладу перекладачеві необхідно шукати інші способи передачі значення через те, що цей фразеологізм не відповідає контексту. У зв'язку з цим також варто враховувати, що аналогічні звороти англійської та російської можуть мати різну оцінну конотацію.

Перекладацькі принципи фразеологізмів відрізняються від перекладу інших мовних одиниць у контексті текстів різних стилів [37; 44]. Передусім специфіка визначається не лише передачею оригінального тексту за всіма лінгвістичними принципами мови, якою перекладається фразеологічна одиниця, а й необхідністю зберегти її смислові відтінки й національну специфіку.

Однак, на думку В. Коптілова, твір, у якому є фразеологізми, потрібно перекладати «не від звуку до звуку, не від слова до слова, не від фрази до фрази, а від ланки ідейно-образної структури оригіналу до відповідної ланки перекладу» [9, с. 111]. Важливо також не втратити в процесі перекладу фразеологізмів національно-культурної специфіки оригіналу, відтвореної автором історичної епохи, світоглядні та естетичні погляди автора [27, с. 311].

Відтак, у процесі перекладу фразеологізмів в іспаномовних творах може змінюватися сенс тексту, лінгвостилістичні засоби можуть не перекладатися дослівно й передавати лише відтінки смислового навантаження. На думку М.

Іваницької, «усі рівні мовної особистості перекладача проявляються в тексті його перекладу як маркери індивідуального стилю та суттєво впливають на адекватність відтворення оригіналу» [7, с. 159]. Якщо в оригіналі твору в моделі мовної особистості відтворюються риси мовної картини світу автора, то в перекладі на цю модель накладаються риси мовної особистості перекладача [44, с. 11–12].

Дотримання перекладацьких принципів і стратегій може спричинити змінювання сенсу, закладеного в іспанські фразеологізми. Наприклад, фразеологізм у вигляді словосполучення іспанською мовою в оригіналі може перекладатися за допомогою синтаксичних конструкцій, характерних для української мови. Перекладач може використовувати додаткові художні засоби й стилістичні фігури для відтворення оригінального тексту відповідно до перекладацьких вимог [18, с. 273].

Окрім того, на особливості перекладу іспанських фразеологізмів впливають граматичні, фонетичні й синтаксичні відмінності між іспанською і українською мовами. Перекладач підбирає найбільш відповідні мові перекладу граматичні засоби, синтаксична структура речень передається відповідно до мови перекладу [34, с. 192–194].

Зважаючи на відмінності української та іспанської мов на всіх рівнях мови, мовні засоби при перекладі змінюються. При перекладі фразеологізмів перекладач добирає найбільш близький до оригіналу відповідник до слова, використовує конструкції описового характеру, а за умови відсутності еквівалента в мові перекладу використовується інша лексема, що спричинює зміну смислового навантаження фразеологізмів.

У перекладі потрібно намагатися перекладати фразеологізм фразеологізмом, оскільки описовий переклад майже завжди безмоційний і, отже, не відповідає основним вимогам до перекладу фразеологізмів:

1. Переклад має бути адекватним, тобто еквівалентним оригіналу; адекватність невіддільна від точності і досягається граматичними, лексико-фразеологічними та стилістичними замінами, що створюють еквівалентний ефект. Адекватний переклад – це відтворення засобами іншої мови як змісту, так і форми оригіналу.

2. Переклад має бути фразеологічним, тому варто намагатися уникати описового способу перекладу, але бувають випадки, коли описовий переклад не тільки можна, а й потрібно використовувати. Наприклад, якщо одна ідіома зустрічається в тексті (в абзаці) двічі. Щоб уникнути тавтології та представити кращий стиль оповіді, один із виразів має бути перекладений описово [9].

З огляду на це, основні прийоми перекладу фразеологізмів:

1. За допомогою *фразеологічного еквівалента (відповідника),* тобто перекладач має знайти відповідник у перекладі мови, значення, образне зображення та стилістичне забарвлення якого повністю відповідали б оригіналу. Кількість таких відповідників досить невелика. До фразеологічних одиниць, які перекладаються за допомогою еквівалентів, відносяться фразеологізми, що існують у більшості європейських мов, вислови, що походять із Біблії, античної історії, класичної літератури, політичного життя.

Під повним еквівалентом розуміється образна фразеологічна одиниця у мові-реципієнті, яка заснована на подібному образі та має однакове значення із фразеологізмами мови-рецептора. Відповідно до класифікації можна виокремити такі різновиди еквівалентів:

- *тотожні еквіваленти* – характеризуються високим ступенем формальної, семантичної та стилістичної подібності;

- *прямі еквіваленти* - фразеологізми з повним або частковим семантико-стилістичним збігом виключно лексичного складу або граматичної структури;

- *синонімічні еквіваленти* – фразеологічні одиниці з мотивованою логіко-семантичною основою, що характеризуються співвідносністю логіко-образних та логіко-фразеологічних ідей та стилістичної характеристики [10].

2. За допомогою *фразеологічного аналогу,* тобто знаходження фразеологічної одиниці в перекладі, що має схоже значення, але засноване на іншому образі. Фразеологічні аналоги за ступенем збігу лексемного складу та структурно-граматичної організації поділяються на:

- фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та однією однаковою лексемою у компонентному складі;

- фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та різним компонентним складом;

- фразеологічні аналоги з різною структурно-граматичною організацією та різним компонентним складом [10].

Підбір фразеологічного аналога вимагає вільного володіння обома мовами, а також повного дотримання стилістичної та жанрової однорідності аналога з одиницею фразеологічної оригіналу. Нерідко у фразеологічної одиниці може бути кілька аналогів у мові-реципієнті, які відрізняються стилістичними характеристиками і відтінками слововживання. Підбір аналога часто вимагає уважного аналізу контексту, характеру перекладеної фразеологічної одиниці та її відповідності.

3. За допомогою *кальки (запозичений переклад)*. У випадку, якщо фразеологізм не має ні еквівалента, ні аналога, а його образність, отримана за допомогою запозиченого перекладу, може бути легко засвоєна користувачами мови.

4. За допомогою *антонімічного перекладу,* тобто заміни стверджувальної форми в оригіналі заперечною в перекладі або, навпаки, заперечної стверджувальною.

5. Якщо немає еквівалента або аналога, а вираз неможливо перекласти за допомогою кальки, використовується *описовий переклад*, тобто пояснюється значення фразеологізму.

Пояснювальний переклад необхідний у випадку, коли перекладач не може знайти ні відповідного еквівалента, ні аналога в цільовій мові, але використання тексту перекладу може бути результатом додавання до нього буквалізму, використання пояснювального перекладу може позбавити вираження експресивності та конотації [8].

Емоційна експресивність і стисліть висловлювання є найбільш відмінними ознаками фразеологізмів. Фразеологізми функціонують у медійному стилі, зокрема в новинних заголовках завдяки тому, що заголовки в новинах виразні та лаконічні. Як правило, новинні заголовки привертають увагу і відображають ставлення до подій, описаних у статті.

Варто зазначити, що фразеологічні одиниці часто зустрічаються фразеологізмами у вихідному тексті, і вміння знайти відповідний еквівалент у процесі перекладу є найбільш відчутним етапом для перекладача. Однак перекладач повинен використовувати розмовники з метою адекватного тлумачення та перекладу фразеологізмів, і, крім того, контекст відіграє важливу роль у процесі перекладу [17].

Окрім того, до способів перекладу фразеологізмів належать фразеологічний переклад і нефразеологічний переклад, що передбачають, що фразеологізми перекладаються або відповідним фразеологізмом у мові перекладу, або, за відсутності таких, використовуються інші засоби.

Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею вихідної мови та відповідною одиницею мови перекладу – від повного та абсолютного еквівалента до приблизної фразеологічної відповідності [27]. Цей вид

перекладу включає метод фразеологічного еквівалента і метод фразеологічного аналога.

При використанні відповідностей першого типу зберігається весь комплекс значень одиниці, що перекладається. І тут у мові перекладу є образний фразеологізм, що збігається за всіма параметрами з фразеологічної одиницею оригіналу. Незалежно від контексту він має ті ж денотативні і конотативні значення. Між співвідносними фразеологічними одиницями у такому разі немає відмінностей щодо змістового змісту, стилістичної віднесеності, метафоричності та емоційно-експресивного забарвлення. Обидва варіанти мають приблизно однаковий компонентний склад, мають ряд однакових лексико-граматичних показників: сполучуваність, приналежність до однієї граматичної категорії, вживаність, зв'язок з контекстними словами-супутниками. При цьому слід зазначити ще одну важливу властивість – відсутність національного колориту.

Використання такої відповідності дозволяє найповніше відтворити іншомовний фразеологізм. Однак при цьому слід враховувати обставини, що обмежують можливість застосування фразеологічного методу еквівалента. По-перше, фразеологічних еквівалентів порівняно небагато, а по-друге, при запозиченні обома мовами однієї й тієї ж фразеологізму його значення одному з них може видозмінитися.

Другий тип фразеологічних відповідностей представляють звані фразеологічні аналоги [10]. У разі відсутності фразеологічного еквівалента у мові перекладу підбирається фразеологізм з таким самим переносним значенням, заснований на іншому образі.

Фразеологічний аналог є повноцінною відповідністю перекладеної фразеологічної одиниці, але відрізняється від неї за яким-небудь показником: інші компоненти, невеликі зміни форми, зміна синтаксичного побудови та ін.

При нефразеологічному перекладі значення фразеологічної одиниці передається з допомогою лексичних, а чи не фразеологічних засобів мови перекладу. Він використовується зазвичай, якщо неможливо навести фразеологічний еквівалент чи аналог. Такий переклад, враховуючи навіть компенсаційні можливості контексту, важко назвати повноцінним, оскільки є деякі втрати у образності, конотації, експресивності, відтінках значень. До методів нефразеологічного перекладу можна зарахувати: лексичний переклад, калькування, описовий переклад.

Лексичний переклад застосовується, якщо поняття чи будь-який об'єкт однією мовою описується з допомогою фразеологізму, а іншому – з допомогою слова. При такому перекладі фразеологічних одиниць необхідно прагнути хоча б часткового збереження образності лексичної одиниці передачі значень його окремих елементів.

Калькування, або дослівний переклад, застосовний у тих випадках, коли іншими прийомами, зокрема, фразеологічними, не можна передати семантико-стилістичне та експресивно-емоційне значення фразеологізму [25]. До цього методу вдаються у випадках, коли виникає потреба передати гру слів оригіналу.

Калькування застосовується, переважно, якщо фразеологічні одиниці не мають еквівалентів у мові-перекладі й позначають реалії, не характерні нашої етнокультури. Цей метод дає можливість донести до читача живий образ іспанського фразеологізму, що неможливо під час використання вільного необразного словосполучення, що є українським поясненням значення іспанського фразеологізму [9].

Відповідності-кальки мають певні переваги. Вони дозволяють зберегти образний лад оригіналу, а також дають можливість подолати труднощі, що виникають, коли в оригіналі образ обігрується для створення розгорнутої метафори. Створюючи відповідність-кальку, перекладач повинен бути

впевнений, що образ у вихідній одиниці мотивований, і його відтворення в перекладі дозволить читачеві зрозуміти переносне значення, що передається.

Іншими словами, калькування можливе лише тоді, коли дослівний переклад може довести до читача справжній зміст усього фразеологізму. Це можливо стосовно переважно фразеологічних єдностей, що зберегли метафоричність, і прислів'їв, які не мають підтексту, а також деяких стійких порівнянь. Однак цей прийом може мати місце лише в тому випадку, якщо перекладач упевнений, що носій мови перекладу сприйме фрази правильно.

Описовий переклад зводиться до тлумачення фразеологізму, перекладу фразеологічної одиниці з допомогою вільного поєднання слів. До цього прийому вдаються лише у разі відсутності повного еквівалента у мові перекладу. При цьому може використовуватися пояснення, опис або навіть прислів'я та приказки – будь-які засоби, що передають якомога коротше і яскравіше зміст фразеологізму.

Такий переклад особливо зручний передачі оборотів термінологічного характеру, не допускають буквального перекладу. Він поступається оригіналу за яскравістю, хоч і правильно передає його значення. При описовому перекладі все ж таки необхідно прагнути до фразеологізації або хоча б натяку на конотативні значення.

Таким чином, переклад образних фразеологічних одиниць становить серйозні труднощі, що пояснюється їхньою експресивністю, стилістичною маркованістю та національно-культурною специфікою. При перекладі стійких поєднань слів важливо враховувати їхню багатозначність та особливості контексту, в якому вони вживаються. Розглянуті види міжмовних трансформацій завдяки гнучкості та виразності іспанської мови допомагають здійснювати більш повноцінний переклад рідною мовою.

Отже, можливість досягнення повноцінного словникового перекладу фразеологічної одиниці залежить від співвідношень між одиницями вихідної мови і мови, що перекладається:

1) Фразеологічна одиниця має в перекладній мові точну, не залежить від контексту повноцінна відповідність (сенсове значення + конотації), тобто. фразеологізм вихідної мови, рівний фразеологізму мови, перекладається еквівалентом.

2) Фразеологічну одиницю можна передати перекладувану мову тим чи іншим відповідністю, зазвичай з деякими відступами від повноцінного перекладу, тобто. фразеологізм вихідної мови, приблизно рівний фразеологізму мови, перекладається варіантом (аналогом).

3) Фразеологічна одиниця немає у перекладуваній мові ні еквівалентів, ні аналогів, неперекладне у словниковому порядку, тобто. фразеологізм вихідної мови, нерівний фразеологізму мови, що переводиться, передається іншими, нефразеологічними засобами, тобто описовим перекладом.

2.2. Перекладацькі трансформації у перекладі фразеологізмів

Одним із способів, що використовується в перекладі іспанських фразеологізмів, є перекладацька трансформація, яка може функціонувати на різних рівнях мови [33, с. 247–248]. З огляду на це, на лексичному рівні перекладач послуговується фразами описового характеру, калькуванням, транскрибуванням, антонімічним перекладом чи компенсацією. Граматичні засоби передаються переміщенням, замінами, додаванням слів, художніх засобів чи стилістичних фігур, змінюванням порядку слів у реченні, пропусками окремих слів, які ускладнюють переклад.

Перекладацькі трансформації створюються на основі відповідностей, дібраних перекладачем для відтворення мовних одиниць оригіналу. За

переконанням І. Сіняговської, перекладацькі трансформації варто трактувати як “дії перекладача з реалізації його рішення щодо подолання контекстуальної невідповідності, які виявлено в тексті оригіналу по відношенню до тексту перекладу” [19, с. 66]. Натомість, І. Корунець називає перекладацьку трансформацію перетворенням, яке допомагає здійснити перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу та забезпечити адекватність перекладу” [10, с. 210]. Окрім того, виокремлюються відповідності двох видів: регулярні відповідності, які досягаються за допомогою традиційного методу перекладу, і нерегулярні відповідності, які вимагають від перекладача більш творчого підходу до перекладу. Саме під нерегулярними відповідностями варто розуміти перекладацькі трансформації, які використовуються в художньому перекладі.

У перекладі фразеологізмів варто також враховувати контекст, ситуацію, підтекст, в яких функціонує певна мовна одиниця, і, які перекладачу необхідно передати [15, с. 88]. Контекстом пояснюється відсутність відповідності мовної одиниці в мові перекладу, тому в такому випадку використовуються перекладацькі трансформації з метою наближення перекладу мовних одиниць із дотриманням контекстуального, ситуативного чи підтекстового значення. З огляду на це, використовуються перекладацькі трансформації *модуляції, логічної синонімії, генералізації* і *конкретизації*. Розглянемо їхні особливості відповідно до перекладацьких теоретичних парадигм.

Так, *модуляція* визначається як смисловий розвиток, за якого значення одиниці мови перекладу підбирається через логічний наслідок значення одиниці мови оригіналу, тобто перекладене слово виходить зі значення оригінального слова за принципом логіки. В основу *логічної синонімії* покладено схожий логічний принцип, створений за допомогою синонімічного зв’язку між мовними одиницями оригіналу й перекладу [46, с. 101]. Ця перекладацька трансформація може використовуватися для перекладу таких

іспанських фразеологізмів: наприклад, *fumar como un carretero* (палити, як візник)*, acabar como el rosario de la aurora* (закінчити, як розарій світанку)*, hablar más que Castelar en el Congreso* (говорити більше, ніж Кастелар у Конгресі)*, viajar más que el baul de la Piquer* (подорожувати більше, ніж багажник Пікера)*, más feo que un sombrero de jipijapa*(потворніше, ніж капелюх джипіджапи) тощо.

Під *генералізацією* варто розуміти прийом перекладацьких трансформацій, за якого одиниця мови оригіналу з вузьким/конкретним значенням замінюється в перекладі такою, що має широке/загальне значення. Прикладами використання генералізації можуть бути назви, які знайомі тільки носіям мови оригіналу [21, с. 9]. Наприклад, *estar más sola (de) lo que la barandilla del metro* (бути самотнішим, ніж поручні метро)*, tener más cojones que un toro* (мати більше м'ячів, ніж бик)*, estirarse menos que Epi y Blasen una cama de belcro* (розтягуватися менше, ніж Епі та Блас у ліжку на липучці)*, estar más aburrido que Titanic*(нудьгувати більше, ніж Титанік) тощо.

Конкретизація пояснюється через заміну мовної одиниці оригіналу з широким/загальним значенням мовною одиницею з вузьким/конкретним значенням у перекладі. Наприклад, *antes que me coman los gusanos* (до того, як мене з'їдять хробаки)*, corre como si le hubieran puesto un cohete* (бігти так, ніби на нього пускають ракету)*, mandar más que Franco*(відправити більше, ніж Франко)*, Pepe manda más que Franco* (Пепе командує більше, ніж Франко) тощо.

На думку В. Карабан і Дж. Мейса, відмінності мовних одиниць на різних рівнях в оригіналі й перекладі пояснюються особливостями мовної системи, мовних норм, мовнокомунікативної інформації та узусу [8, с. 3–4]. На основі цього підходу система перекладацьких трансформацій представлена мовно-системними, мовно-нормативними, мовно-комунікативними та узуснозумовленими трансформаційними моделями, спричиненими

відмінностями систем мов, мовних норм, інформації, узусів мов оригіналу й перекладу.

Варто зазначити, що на стилістичному рівні також використовуються перекладацькі трансформації, серед яких дослідниця Т. Ласінська виокремлює види, представлені *логізацією, експресивацією, модернізацією* та *архаїзацією* [12, с. 33–34]. Відтак, під *логізацією* варто розуміти такий перекладацький засіб, за якого емоційно-експресивна й етнічно маркована лексика оригінального тексту замінюється в перекладі стилістично нейтральною лексикою. Протилежною є функція перекладацького засобу *експресивації*, який супроводжується заміною стилістично нейтральної лексики емоційно забарвленою. За допомогою *модернізації* перекладач замінює застарілі, архаїчні слова сучасними відповідниками. За *архаїзації* навпаки сучасні слова замінюються застарілими, архаїчними конструкціями. Наприклад, *ser más tonto que Abundio* (бути дурнішим за Абундіо)*, que vendió el coche para comprar gasolina* (який продав машину, щоб купити бензин)*; estar más tonto que los hermanos Calatrava* (бути дурнішим за братів Калатрави)*; estar como un aregadera* (бути, як душ) тощо.

Класифікація перекладацьких трансформацій Л.Науменко представлена *лексико-семантичними, граматичними* та *стилістичними* трансформаціями [17, с. 15]. Так, група *лексико-семантичних* трансформацій репрезентується *підбором варіантного відповідника; контекстуальною заміною; калькуванням; описовим перекладом; транскодуванням; антонімічним перекладом; компресією; декомпресією; пермутацією; транспозицією; конкретизацією значення; генералізацією значення.* Наприклад, *ser más gordo que un lechón* (бути товстішим за порося)*, estar como una cocil* (бути схожим на рака)*, ser más viejo que Maricastaña* (бути старшим за Марікастанья)*, los tiempos de Maricastaña* (часи Марікастанья)*, ser más feo que los hermanos Calatrava* (бути потворнішим за братів Калатрави)*, estar más aburrido que un domingo sin fútbol*

(нудьгувати більше, ніж неділя без футболу), *ser más pesado que el Quijote* (бути важчим за Дон Кіхота), *ser más aburrido que un documental*(бути більш нудним, ніж документальний фільм), *como de aquí a Buenos Aires* (як звідси до Буенос-Айреса), *mentir más que el gobierno* (брешуть більше, ніж уряд), *comer más que una fiebre tifoidea* (їсти більше, ніж черевний тиф), *ser más tierno que San Valentín* (бути милішою за Валентина) тощо. Розглянемо особливості деяких лексико-семантичних трансформацій. Наприклад, антонімічний переклад реалізується через підбір відповідника-антоніма до одиниці мови оригіналу. У контексті цього виду перекладацьких трансформацій виокремлюються:

- *негативація* – "спосіб перекладу лексичної одиниці без формально невираженої семи заперечення в мові оригіналу словом/ словосполученням з одним з таких заперечень в мові перекладу" [17, с. 15];
- *позитивація* – "лексична одиниця з формально вираженою семою заперечення в мові оригіналу перекладається словом/ словосполученням без формально вираженої семи заперечення в мові перекладу" [17, с. 15];
- *анулювання двох негативних компонентів* [17, с. 15].

Наступна перекладацька трансформація – *компресія*, під якою варто розуміти "зменшення кількості мовних знаків у вислові другтвору або вилучення надмірної експліцитної інформації у формі зайвого слова / словосполучення в мові оригіналу" [17, с. 16]. Протилежною до компресії є лексико-семантична трансформація *декомпресії*, що трактується як "збільшення кількості мовних знаків у вислові другтвору або спосіб перекладу слова в мові оригіналу як мінімум двома лексемами в мові перекладу, що викликано необхідністю експлікувати імпліцитну інформацію першоджерела, прояснивши її на лексичному рівні для малознайомого з нею читача" [17, с. 18].

Так, відмінність компресії і декомпресії полягає кількості мовних знаків, яка в першому випадку зменшується, а в другому – збільшується. На використання того чи іншого виду трансформацій безпосередньо впливає

значення слова: якщо слово загальновживане й зрозуміле для читача, то можна використати компресію, якщо ж значення слова буде незрозумілим для читача, то використовується декомпресія.

Для перекладу власних назв використовується лексико-семантична перекладацька трансформація *транскодування*, що характеризується "відтворенням звукової / графічної форми слова мови оригіналу засобами мови перекладу" [17, с. 19]. Відповідно до форми слова транскодування може бути двох видів: *транслітерація* і *транскрибування*. Окрім того, у цьому контексті використовується також *адаптоване транскодування* – "адаптація форми слова до фонетичних або граматичних норм мови перекладу" [17, с. 19].

Варто зробити акцент на тому, що перекладач дуже часто використовує не одну перекладацьку трансформацію в процесі перекладу, а декілька різних, комбінуючи їх, із метою досягнення адекватного перекладу художнього твору.

Відмінність синтаксису української та іспанської мов спричинює зміну порядку слів у реченні в процесі перекладу. Відтак, використовується перекладацька трансформація *пермутації,* тобто "заміни місць лексем у словосполученні або елементів у фраземі» [17, с. 20].

Відмінності також спостерігаються на рівні морфології української та іспанської мов, чим пояснюється неможливість перекласти слово певної частини мови в оригіналі словом тієї самої частини мови в перекладі. У такому випадку перекладач використовує *транспозицію* – перекладацька трансформація, за якої одна частина мови замінюється іншою.

Рідше в перекладі використовується перекладацька трансформація *калькування,* під якою розуміють "передачу денотативного значення лексичної одиниці без збереження звукової або орфографічної норми, але з відтворенням структурної її моделі" [17, с. 20].

В. Лобода пропонує поняття комплексної перекладацької трансформації, від яким варто розуміти "перехід мовної одиниці оригіналу в мовну одиницю

перекладу, що призводить до часткового або повного перетворення речення або його частин, при цьому використовується декілька різних перекладацьких трансформацій у консплексі" [14, с. 74].

За умови відсутності повного відповідника в мові перекладу можуть використовуватися спеціальні перекладацькі прийоми, наприклад, фрази описового характеру, перекладацькі трансформації, максимально наближені мові оригіналу еквіваленти тощо.

Як бачимо, проаналізовані перекладацькі трансформації вибудовуються передусім на лексико-семантичному рівні, тобто переклад одиниці мови оригіналу мовою перекладу відбувається через добір відповідностей за лексичним значенням. Із метою збереження сенсу тексту, вираженого через семантику слів, перекладач застосовує комплекс перекладацьких трансформацій, щоб зробити переклад максимально наближеним до оригіналу. У процесі перекладу фразеологізмів фахівець бере уваги контекст, ситуацію, підтекст, національно-культурні особливості, історичну епоху, що вимагає вміння працювати з тлумачними, синонімічними, антонімічними, етимологічними словниками для визначення словникового значення слів, їх етимології, найбільш поширених синонімів чи антонімів, а також високого рівня обізнаності з культурою країни, мовою якої перекладається твір, та історичним періодом, у якому відбуваються події.

Отже, основні вимоги, яких має дотримуватися перекладач текстів із фразеологізмами, представлені адекватністю перекладу, збереженням художніх засобів і стилістичних фігур, відтворенням національно-культурних особливостей, історичної епохи та специфіки ідіостилю автора оригіналу загалом, і його світогляду й естетичних поглядів зокрема.

Висновки до другого розділу

Аналіз проблеми перекладу фразеологічних одиниць показав, що перекладацькі принципи фразеологізмів відрізняються від перекладу інших мовних одиниць у контексті текстів різних стилів. Передусім специфіка визначається не лише передачею оригінального тексту за всіма лінгвістичними принципами мови, якою перекладається фразеологічна одиниця, а й необхідністю зберегти її смислові відтінки й національну специфіку.

На лексичному рівні перекладач послуговується фразами описового характеру, калькуванням, транскрибуванням, антонімічним перекладом чи компенсацією. Граматичні засоби передаються переміщенням, замінами, додаванням слів, художніх засобів чи стилістичних фігур, змінюванням порядку слів у реченні, пропусками окремих слів, які ускладнюють переклад.

Перекладацькі трансформації варто трактувати як дії перекладача з реалізації його рішення щодо подолання контекстуальної невідповідності, які виявлено в тексті оригіналу по відношенню до тексту перекладу.

Неперекладність цілого значення фразеологічних одиниць – це їхня універсальна якість у всіх мовах країн світу, оскільки вони точно передають культуру певного народу. Однак це не показник того, що між ними немає жодного логічного зв'язку і що їх неможливо інтерпретувати іншою мовою.

Закономірний взаємозв'язок цілісного значення фразеологізму з лексичним змістом її частин спирається на наочне уявлення, на основі якого перекладач сприймає це цілісне значення як узагальнено-переносне і після цього передає значення оригіналу на перекладну мову.

До правил перекладу фразеологічних одиниць належать:

- Оптимальним перекладацьким рішенням є пошук ідентичної фразеологічної одиниці.

- За відсутності безпосередніх відповідностей фразеологізм, уживаний у мові оригіналу, можна перекласти за допомогою аналогічної фразеологічної одиниці, хоча він і буде побудований на іншій словесноподібній основі.

- Калькування, або дослівний переклад, іноді допустимі, хоча цей метод не завжди є ефективним. Найчастіше цей шлях застосовується до фразеологізмів, які мають біблійні, античні чи міфологічні джерела.

- Якщо в мові перекладу немає фразеологізмів, у більшому чи меншому обсязі еквівалентних вихідній фразеологічній одиниці, потрібно шукати відповідні за значенням та забарвленням слова, так звані однослівні часткові еквіваленти фразеологізмів.

РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАД ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

3.1. Лінгвокультурний аспект іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами

У рамках лінгвокультурологічного напряму фразеологізм сприймається як специфічний мовний знак, основу якого лежать метафори, образи, архетипи національної свідомості та зразки національної культури. Картина світу, відбита фразеологічними засобами мови, у сучасному мовознавстві як мовний феномен національно-культурної спадщини, і називається фразеологічною картиною світу.

Фразеологічні одиниці служать не тільки засобом освоєння світу індивідом, в них фіксуються, зберігаються і відтворюються його почуття, емоції, відчуття, оцінки, настрої та ін. значення, що містять інформацію про національно-специфічні особливості сприйняття дійсності. Фразеологічна картина світу глибоко антропоцентрична, оскільки її центром є людина, її погляди на світ, саме він встановлює критерії цінності реалій навколишньої дійсності.

Лінгвокультурний аспект (підхід до) вивчення ФО полягає в тому, вони відображають своєрідність світобачення мовної спільноти і є найбільш прозорими для концептів культури, втілюваних мовними засобами. Саме у фразеології накопичений досвід багатьох поколінь зі своїми, тільки їм властивими особливостями, що складають самобутність кожного народу.

Лінгвокультурологічний аналіз має дві сфери застосування. Із одного боку, його активно залучають до рівня «фразеологічної статики», тобто до аналізу певних фразем *(у нашій роботі ФО і фразема – синонімічні терміни)* як елементів мовно-культурного коду, що підлягає інтерпретації. Із другого боку, лінгвокультурологічний аналіз має пряме застосування в дослідженнях

«фразеологічної динаміки», тобто передусім у сфері генези фразеологічних одиниць [5, с. 127].

Відтак, найбільш інформативними у плані лінгвокультурологічного аналізу є ФО, що виражають національне образно-асоціативне мислення народу – носія певної мови. У цьому контексті запропоновано термін культурна конотація, під яким розуміється культурно-національну своєрідність фразем і метафор. Інтерпретуючи фразеологічні єдності на основі співвіднесення їх асоціативно-образного сприйняття зі стереотипами, що відображають народний менталітет, ми тим самим розкриваємо їхній культурно-національний смисл і характер, який і є змістом національно-культурної конотації.

Отже, лінгвокультурологічний аналіз дає змогу: 1) виявити, як втілена культура у зміст фразеологічних сполучень, які мовні засоби й способи надають фраземам здатність до культурної референції; 2) розпізнати в культурній пам’яті фразеологізмів культурно марковані смисли, що в ній зберігаються, тобто визначити смисл національно-культурних конотацій, завдяки яким фраземи відтворюють характерні риси народного менталітету у процесі їхнього вживання.

Для повноти семантичного аналізу лінгвокультурного концепту беруться до уваги 4 складники:

- поняттєвий, що відображає як ознакову, так і дефініційну структуру;
- образний, носієм якого є когнітивні метафори, які фіксують концепт у мовній свідомості;
- значеннєвий, що визначається місцем, яке займає назва концепту в лексико-граматичній системі конкретної мови, куди ввійдуть також етимологічні й асоціативні характеристики цього імені;
- специфічний для індивіда як носія національного менталітету.

Більшість фразеологічних одиниць має національно-культурну специфіку. Фразеологічні одиниці є квантом національного світогляду,

особливим вербалізованим знаком культури, здатним виражати ціннісно-емоційне ставлення етносу до окремих фрагментів дійсності.

В іспанській мові виділяються три групи фразеологічних одиниць із національно-специфічним компонентом:

- фразеологізми, які не мають у своєму складі лексем із національно-специфічним компонентом значення, але відображають національно-специфічні поняття всім своїм складом;
- фразеологізми, що включають лексеми з національно-специфічним компонентом значення та одночасно передають національно-специфічні поняття всім своїм складом;
- фразеологізми, що мають у своєму складі лексеми з національно специфічним компонентом значення та відбивають універсальні поняття.

Окрім того, можна виокремити три рівні, на яких може виявлятись національно-культурна специфіка фразеологізмів: у сукупному фразеологічному значенні (безеквівалентні чи лакунарні фразеологічні одиниці); у значенні окремих лексичних компонентів (фразеологізми, що мають у своєму складі позначення національно-культурної реалії); у прямому значенні вільного поєднання, яке було образно переосмислено (тобто у прототипах фразеологічних одиниць) [1].

У сукупному фразеологічному значенні національно-культурна специфіка фразеологізмів проявляється у безеквівалентних одиницях. При цьому безеквівалентність має як широке, і вузьке тлумачення. У широкому значенні безеквівалентність спостерігається в наявності ряду фразеосемантичних груп, які в іспанській мові репрезентуються такими групами, як “Атрибутика”, “Одяг. Взуття”, “Рослини”.

У вузькому значенні безеквівалентність спостерігається лише на рівні фразеологізмів, що є в одній мові і відсутні в іншій. При цьому на відміну від хронологічних екзотизмів і етнографізмів, які є запозичені в чужу мову

позначення специфічних явищ місцевої культури і символізують її, поняття, що передають семантику безеквівалентних фразеологізмів, присутні в картині світу народу – носія мови, що співвідноситься. Завдяки чому передача таких фразеологізмів іншою мовою може здійснюватися за допомогою лексичного способу перекладу та дескриптивно, а також у тих випадках, коли образ, на основі якого побудований фразеологізм вихідної мови, зрозумілий представникам мови-рецептора – за допомогою калькування.

Іншою ознакою національної специфіки фразеологічного значення виступає культурно-маркований компонент у складі фразеологізму – це або позначення будь-яких реалій, відомих лише носіям однієї нації або кільком націям, пов'язаним спільністю культури чи релігії, а також своєрідні топоніми, антропоніми, гідроніми, характерні для певної країни (у нашому випадку – Іспанії).

Національна специфіка фразеологізму може відображати історію народу, своєрідні традиції, звичаї, явища, що спочатку закладені в його прототипі.

Отже, найбільш повно національна специфіка виражається у випадках сукупної дії всіх ознак – безеквівалентності, культурно-маркованого компонента у складі одиниці та національно-значущого прототипу, яскравого образу, характерного лише для однієї лінгвокультури. Наявність усіх цих ознак свідчить про максимальну насиченість фразеологізму специфічною інформацією, що експліцитно або імпліцитно виражає історію та культуру народу, який є носієм певної мови.

До ознак національної маркованості фразеологічних одиниць належать: яскравий національний образ, культурно-значимий прототип в основі фразеологічного переосмислення; специфічні компоненти-найменування національних реалій; при порівняльному вивченні мов – відсутність міжмовних фразеологічних відповідностей.

Наявність позначення національної реалії у складі фразеологізму, як і відсутність фразеологічних відповідностей у співвідносній мові, разом з образною складовою посилює культурно-національну значимість фразеологізму. Безеквівалентність та культурно-специфічний компонент у складі фразеологізму можуть також виступати як єдині показники національно-культурної маркованості фразеологізму.

Серед фразеологізмів неантропоцентричної спрямованості в іспанській мові є фразеосемантичні групи, що є прізвиськами країни і прізвиськами міст. По-перше, відомо, що у фразеологізмів, що позначають одиничні об'єкти, збігаються сигніфікативний і денотативний компоненти значення, оскільки значення подібних фразеологізмів, переважно прізвиськ, відповідає поняттям, обсяг яких розглядається в логіці як безліч з одного елемента. По-друге, фразеологізми-прізвиська цікаві з погляду національно-культурної специфіки їх значення: вони виникали, як правило, внаслідок метонімічного чи метафоричного переосмислення позначень будь-яких подій, традицій, явищ, історично пов'язаних із тим чи іншим місцем на карті світу або окремої держави. Отже, національно-культурна специфіка таких фразеологізмів виражається лише на рівні денотативного і конотативного аспектів значення одночасно.

Відтак, прикладами іспанських фразеологізмів із національно-специфічним компонентом є група, що відображає національно-етнічну специфіку іспанського народу, його менталітет, характерні риси, традиційні цінності тощо. Наприклад, іспанцям властивими є високий рівень емоційності, яскраво виражений темперамент, чуттєвість, відкритість, активність, комунікативність, що простежується в таких фразеологізмах, як *ponerse como un tomate* (отримати, як помідор)*, tener mala leche* (мати поганий настрій)*, hablar por los codos* (говорити від дев'ятнадцяти до десятка)*, tener el corazón en un puño* (тримати серце в кулаці) тощо.

Фразеологічні одиниці також демонструють велику різноманітність оціночних значень і є одиниці, де найбільш яскраво виражений національно-культурний компонент. Культурний досвід нації є своєрідною призмою, через яку та чи інша етнічна група бачить навколишню дійсність. У таких номінаціях знаходять відображення стійкі асоціації та історико-культурні стереотипи, що робить цей пласт оцінної лексики найцікавішим для вивчення з погляду своєрідності національно-культурної оцінки: наприклад, *ser un quijote* (бути Кіхотом)*, tener sangre de horchata*(мати кров хорчати) тощо.

Фразеологічні одиниці з національно-специфічним компонентом мають такі особливості: багато народних стійких оборотів і прислів'їв відрізняються внутрішньою ритмічністю, іноді підкріпленою римою, своєрідною організацією, що сприяє їх запам'ятовуванню, фіксації у свідомості як чогось відшліфованого. Відображає характер національно-культурного світосприйняття та ще одна специфічна риса фразеології – її підкреслена гумористичність, іронічний тон, а іноді й відкритий сміх щодо людських вад, безглуздих ситуацій та дій, які поза фразеологізмом не несуть такого ж експресивного сенсу.

Підсумовуючи, відзначимо, що фразеологічний фонд мови є одним з основних предметів вивчення у лінгвокультурології, оскільки у фразеологічних одиницях збережена культурна інформація – уявлення народу, міфи, ритуали, стереотипи, звичаї тощо, які становлять основу національного менталітету та світогляду. У той же час, незважаючи на національно-культурну специфіку, ці мовні одиниці формують певну підсистему в будь-якій мові, виявляючи певні загальні закономірності. Лінгвокультурологічний напрямок у фразеології, висуваючи на перший план питання взаємодії фразеологічного складу мови та культури, досліджує механізми співвідношення у фразеологізмах як мовних знаках власне мовної та культурної семантики.

До складу фразеологізмів із національно-специфічним компонентом, іспанської мови найчастіше входять антропоніми на позначення імен, набагато рідше – прізвища або прізвиська. Відтак, “атропоніми у фразеологізмах використовуються в спрощеній формі, ім’я береться як ключовий граматичний або факультативний компонент” [1]. Варто зазначити, що багато фразеологізмів із національно-специфічним антропонімічним компонентом утворилися на основі античної міфології або Біблії й відповідно зберегли міфологічну або біблійну конотацію. З іменем, використаним у конкретному фразеологізмі асоціюється з певним міфом, сюжет якого безперечно впливає на значення фразеологізму [18]. Імена богів, божеств і міфічних істот належать до групи теонімів і міфонімів.

Варто наголосити на тому, що семантика антропоніму може змінюватися у складі фразеологізму з національно-специфічним компонентом і набувати нових конотативних характеристик, вторинної номінації [41]. Водночас, беручи до уваги семантичний критерій, антропонім зберігає зв’язок з інтенсіональною (значення слова як одиниці мови, парадигматики) та екстенсіональною (значення слова як одиниці мовленнєвого вжитку) семами [12]. Окрім того, значення антропоніму в складі фразеологічної одиниці є фіксованим, тому при заміні однієї власної назви іншою зміниться значення всього фразеологізму [21].

Ключовими способами творення фразеологізмів із національно-специфічним антропонімічним компонентом є асоціація, передусім за подібністю або за суміжністю. Зосередимо увагу на тому, що асоціації за подібністю базуються на переосмисленні чи перенесенні певних характеристик, що передається через метафори й порівняння. На думку О. Селіванової, метафора загалом є “найпродуктивнішим засобом збагачення мови” [26, с. 326]. Перенесення відбувається за певними ознаками: з людини на предмет, з людини на людину, з неістоти на неістоту, з істоти на людину [30]. На відміну

від метафори, де відбувається перенесення певних ознак, порівняння основується на окремому представленні характеристики й антропоніма.

Основою асоціацій за суміжністю стають метонімія (“перейменування”) і синекдоха (“співвіднесення, співрозуміння”). За переконанням В.Ужченка та Л. Авксентьєва, при творенні фразеологічних одиниць за допомогою метонімії відбувається за суміжністю певних двох предметів (явищ) [1; 31]. Натомість, із використанням синекдохи фразеологізми творяться за кількісним співвідношенням між об’єктом, з якого відбувається перенесення, і об’єктом, на який воно направлене.

У сучасних мовознавчих дослідженнях існують різні класифікації фразеологічних одиниць із національно-специфічним антропонімічним компонентом за певними критеріями. Згідно з тематичним критерієм виокремлюються групи, в основу яких покладені такі означувальні характеристики: етнічність, професія, визначальні риси характеру або зовнішності людини [19]. У цьому контексті фразеологізми з національно-специфічним антропонімічним компонентом поділяються на індивідуальні (для виокремлення людини з групи) і групові (для найменування групи людей, об’єднаних за певною ознакою, рисою характеру чи зовнішності, родом діяльності тощо).

До методів дослідження фразеологізмів із національно-специфічними компонентами належать:

1. *Атрибутивні методи*, що включають такі процедури, як:

а) суцільний корпус фразеологічних одиниць із використанням національно-специфічного конпоненту з фразеологічних словників, довідника, словників прислів’їв і цитат;

б) уточнення форми даної фразеологічної одиниці, зумовлене наявністю неоднорідного з точки зору сучасної фразеології матеріалу в словниках;

в) виділення зі словникових статей варіантів фразеологічних одиниць із національно-специфічним компонентом.

Фразеологічна стійкість трактується в широкому сенсі слова як комплексна властивість, що охоплює всі сторони фразового складу. Саме поняття фразової стійкості покладено в основу фразеологічної теорії В. Куніна, який показав, що стійкість є складним явищем, що включає п’ять мікрорівнів, які узагальнюють загальний показник фразової стійкості: стійкість вживання, стійкість за структурно-семантичним характером. рівень, виражаючись у структурно-семантичній моделі словотворення; стійкість повністю або частково переінтерпретованого значення; стабільність лексичного запасу, що допускає заміну компонентів фрази лише в межах фразеологічної варіативності; морфологічна стійкість, що проявляється в наявності компонентів з нульовою і неповною парадигмою та синтаксичною стійкістю, пов'язаною із встановленим порядком слів у словосполученні, зміни якого можливі лише в межах варіативності, структурної синонімії та оказіональних трансформацій. Таким чином, фразеологічна стійкість – це сфера інваріантності, притаманна різним сторонам фразеологізмів, що обумовлює їх відтворення в готовому вигляді.

2. *Відтворення* – регулярне повторення мовних одиниць різного ступеня складності, тобто неоднорідних утворень різної якості. Відтворення фраз у мовленні є формою виявлення їх стійкості в мові, оскільки стійкість і зумовлене нею переосмислення охоплюють усі сторони структури фрази. Категорії стійкості і відтворення функціонально співвідносяться як потенційність і реалізованість. Стійкість, тобто збереження в пам'яті сталої єдності форми і змісту, передбачає її відтворення.

3. *Окреме оформлення* властиве словосполученням різних структурних типів. Встановлюється за допомогою контекстуального аналізу граматичних змін компонентів словосполучення. Виокремлено критерій

варіантності формування, що дозволяє розширити сферу дії існуючих критеріїв. Окреме оформлення словосполучень може бути встановлено в контексті за допомогою оказіональних покажчиків (таких як введення та різні структурні зміни).

4. *Беззастережне розміщення* структури фрази виявляється в тому, що як єдине неподільне ціле з усім своїм складом вона зазвичай поєднується в мовленні з умовними словами (словом), будучи фразовим оточенням. Ще одним важливим принципом ідентифікації фразеології є принцип вивчення фразеології в синхронічному та діахронічному аспектах. Без поєднання цих підходів неможливе всебічне вивчення стану фразеологічного фонду мови. Будь-яке дослідження значення фрази змушує звертатися до джерел цих одиниць у певних межах. Саме ускладнення значення фрази зумовлює зіткнення діахронічного та синхронічного аспектів.

5. *Діахронічний аспект* дослідження передбачає вивчення походження та еволюції фразем у мові і в цьому сенсі спрямований на виявлення оригінальних процесів фразеотворення. Суть діахронічного дослідження: від окремого до загального, на рівні окремих одиниць до спільних закономірностей, типології словотворення. Завданням діахронічного аналізу є виявлення прототипу словосполучення − основи, типу матеріалу, що породив зачатки розглядуваних словосполучень, а також визначення процесів, що призвели до виникнення словосполучення. Використання діахронічного аналізу дає змогу розкрити внутрішньосистемні зв’язки та сили, що впливають на характер фразеотворення.

6. *Синхронічна площина* дослідження здійснюється на основі деякої сукупності фразеологічних одиниць, що міцно закріпилися в мові в результаті багатовікової практики мовного співтовариства і є елементами лексико-фразеологічної системи мови. Між цими одиницями існує певна структурна, семантична чи образна співвіднесеність.

7. *Критерій повного та часткового переосмислення значення фрази.* Повторне тлумачення значення можна розглядати як домінуючу властивість семантичної структури фрази. Пряме значення завжди передує виникненню ідіоматичного значення у фразі. Реінтерпретація виникає як випадкова семантична трансформація прототипу майбутньої фрази, оскільки вона все ще перебуває на потенційній стадії і не є мовною одиницею. Коли потенційне словосполучення, набуваючи відсутніх йому елементів стійкості, стає віртуальним (тобто мовною одиницею), семантична трансформація втрачає свій оказіональний характер і перетворюється на перетлумачення, представляючи себе звичним явищем. Таким чином, смислоутворення фраз відбувається в процесі переосмислення попереднього значення слова, коли відбувається повна і часткова трансформація смислу прототипу фрази (або фразеосемантичного варіанту), заснована на семантичному зсуві.

8. *Спосіб фразеологічного вживання*, або спосіб накладення фразеологічної одиниці на еквівалентну змінну словогрупу, якщо вона є. Цей метод дозволяє визначити характер цілісного значення досліджуваного словосполучення та ступінь семантичної злитості його компонентів.

9. *Накладання* словосполучення на однойменну змінну словогрупу розкриває структуру змісту синтаксичного малюнка, на якому базується фразеологічне значення. Категоріальні лексико-граматичні значення слів і синтаксичні співвідношення між ними можуть допомогти з’ясувати, які частини фразеологічних значень співвідносяться з відповідними компонентами слова. Тоді за допомогою конфронтації може бути встановлено співвідношення елементів фразеологічних значень, пов'язаних з окремими компонентами слова, із системою значень відповідних слів вільного вживання. Взаємодія компонентів словосполучення зі словами вільного вживання, що виражається в заміні їх словами, значення яких певним чином зближуються з лексичними

значеннями цих компонентів, можлива лише тому, що вони інтуїтивно сприймаються як слова з певним змістом структура.

10. *Методика словникових визначень* виходить із припущення, що словникові визначення є надійним джерелом інформації про значення як окремого слова, так і фразеологізму. При аналізі семантичної структури фразеологічних біблеїзмів рекомендується враховувати лексикографічні дані, використовуючи як інформанти словникові визначення з тлумачних і фразеологічних словників. З трьох аспектів площинного змісту словосполучення денотативний і сигніфікативний виділяються згідно зі словниковими визначеннями, тоді як конотативний елемент значення або не наводиться в словнику, або в окремих випадках передається з такими вживаними мітками: жартівливо, книжний, високий, стабільний, іронічний тощо. Протистояння образного словосполучення та його необразного визначення свідчить про те, що визначення словосполучення не містить мовних фігур, не викликає емоційно-експресивного сприйняття, а вживання образного словосполучення спрямоване на вираження відповідного емоційного. реакція. Використання не лише одного, а й кількох словників дозволить уникнути відомих недоліків у поясненні значень лексикографічними джерелами.

11. *Метод компонентного аналізу* – це аналіз за семами (ознаками, компонентами). Використання цього методу реалізується на основі дефініційного аналізу для виявлення найбільш загальних і типових закономірностей формування фразеологічного значення. Перевага компонентного (семного) аналізу полягає в тому, що він дає можливість виокремлення всього обсягу значень мовної одиниці, відображення семантичної структури словосполучення, рух від конкретного до абстрактного, а також простежити системність у розкритті ознак, формуванні значення.

12. *Метод контекстологічного аналізу* виходить із припущення, що словосполучення набуває смислової ясності лише в контексті, коли воно стає

вираженням позиції мовця в конкретній ситуації мовленнєвого спілкування. Завданням цього методу є вивчення співвідношення та зв'язку значення заданої фрази з вказівним мінімумом, яким є слово або група слів, що передає необхідну семантичну інформацію. Застосування цього методу дає змогу вивчати зв’язки між словами із самостійним і зв’язаним значенням у рамках фразеологічної конфігурації.

Для проведення повноцінного аналізу варто розглянути семантику фразеологізмів у контексті лінгвокультури докладніше. У цьому випадку компонентної семантики, що відповідає за національно-культурний аспект, виступає антропонім. Вивчивши вихідну мотивованість особистого імені, з'являється можливість всебічно розкрити не тільки культурну складову фразеологічної одиниці, але й зробити висновки про психологічну картину культури, сприйняття навколишнього світу та асоціативний ряд, що виникає у носіїв мови щодо тих чи інших явищ (як соціально-суспільних, так і природних).

В основі будь-якого лінгвокультурного дослідження лежить гіпотеза про те, що кожна мова формує у її носіїв певний образ світу, представлений семантичним комплексом понять, характерним саме для даної мови: труднощі, що виникають у міжкультурному спілкуванні та перекладі, доводять це.

3.2. Особливості перекладу іспанських фразеологізмів з національно-специфічними елементами

Картина світу в носіїв різних мов створюється з цілого комплексу уявлень та поглядів на дійсність, із накопиченого індивідуального та колективного досвіду. Образне бачення аналогічних об'єктів, понять та явищ у носіїв різних мов відрізняється, що, перш за все, знаходить свій відбиток у народній та художній творчості. Так, це можна проілюструвати на прикладі фразеологічних одиниць, які здебільшого є, за своєю сутністю, метафорами, прийнятими

мовною нормою та виражають уявлення людини про різні явища навколишнього світу.

Переклад іспанських фразеологізмів із національно-специфічними елементами – це багаторівневий процес, мета якого полягає у пошуку в мові перекладу рівноцінних елементів на відповідних рівнях функціонування художньої мови, змістовна та емоційна цінність яких перебувала б у еквівалентних стосунках із фразеологізмами оригіналу, на значення яких накладаються національно-специфічні смислові відтінки.

Завданням перекладача є не тільки збереження значення фразеологізму, але й донесення до реципієнта перекладного тексту сенсу фразеологічної одиниці, який вона набуває в тексті. Критерії еквівалентності в такому разі не можуть зводитися до суто лінгвістичних, а повинні ґрунтуватися на рефлексії реципієнтів вихідного та перекладного тексту. Як правило, вихідним пунктом для обговорення питання про еквівалентність перекладу є той факт, що одним із основних завдань перекладача є максимально повна передача змісту вихідного тексту, при збереженні фактичної спільності змісту оригіналу та перекладу.

Для перекладу власних назв використовується лексико-семантична перекладацька трансформація *транскодування*, що характеризується “відтворенням звукової / графічної форми слова мови оригіналу засобами мови перекладу” [17, с. 19]. Відповідно до форми слова транскодування може бути двох видів: *транслітерація* і *транскрибування*. Окрім того, у цьому контексті використовується також *адаптоване транскодування* – “адаптація форми слова до фонетичних або граматичних норм мови перекладу” [17, с. 19].

Варто зробити акцент на тому, що перекладач дуже часто використовує не одну перекладацьку трансформацію в процесі перекладу, а декілька різних, комбінуючи їх, із метою досягнення адекватного перекладу художнього твору.

Відмінність синтаксису української та іспанської мов спричинює зміну порядку слів у реченні в процесі перекладу. Відтак, використовується перекладацька трансформація *пермутації,* тобто “заміни місць лексем у словосполученні або елементів у фраземі» [17, с. 20].

При розгляді можливостей перекладу іспанських фразеологічних одиниць за основу беруться суто лінгвістичні особливості фразеологізмів іспанської мови. Так, можна виділити такі способи перекладу іспанських фразеологізмів із національно-специфічним компонентом (див. Рис. 1):

- повний еквівалент: наприклад, ***libre como un pájaro*** *– вільний як птах;* ***Más corre un caballo viejo que un burro nuevo*** *– Краще біжить старий кінь, ніж молодий віслюк;* ***Gallina que no pone huevos, al puchero*** *– Курку, що не несе яєць, − в горщик;* ***La espada de Damocles*** *– Дамоклів меч;* ***Verte lágrimas de cocodrilo*** *– лити крокодилячі сльози;* ***Echar Una Ojeada*** *– кинути погляд;* ***La amarga verdad*** *– гірка правда;* ***Jugar Con Fuego*** *– грати з вогнем;* ***Leer Entre Lineas*** *– читати між рядків*;

- частковий еквівалент (лексичний чи граматичний): наприклад, ***arcade Noé*** *– Ноїв ковчег;* ***bocado de Adán*** *– Адамове яблуко;* ***Pájaro gordo, hombre de copete*** *– птах високого польоту;* ***Cubrir Sede Gloria*** *– покрити себе славою;* ***Hacerle Alguien El Juego*** *– грати будь-кому на руку;* ***Pescar en río revuelto*** *– ловити рибу в каламутній водиці*;

- описовий переклад: наприклад, ***Hombre de armas tomar*** *– чоловік, який бере зброю.* Однак цей переклад не передає точного значення. У цій ситуації потрібно застосувати спосіб опису значення одиниці: «чоловік, який здатний діяти». Велике значення для перекладу відіграють фразеологізми, що містять імена власні, географічні назви;

- дослівний переклад (калькування): наприклад, ***Quien se fue a Sevilla per dio susilla*** *– Хто пішов до Севільї,той втратив свій стілець (втратити свою*

чергу, свій шанс). Наприклад: *заварити кашу, розсьорбувати кашу* – ***preparar la papilla, limpiar la papilla або більш точно preparar la cacha, limpiar la cacha***. Для носіїв іспанської мови ***lapapilla*** – це еквівалент каші. Але в Латинській Америці й Іспанії lapapilla використовують тільки в дитячому харчуванні. Тому краще застосовувати другий варіант перекладу, який відобразив транскрипцію слова каша. Саме з кашею пов'язано багато фразеологічних одиниць, які можуть перекладатися за допомогою калькування, не втрачаючи культурологічної основи: «з ним каші не звариш» (***con el la chacha no se cocio***) – говоримо про людину, з якою не можна робити спільну справу; «мало каші їв» (***poca cacha comio***) – молодий і недосвідчений; «каша в голові» (***cacha en la cabeza***) – немає ясності в розумінні чогось, повністю якась плутанина. Перекладач вдається до описового перекладу в тому випадку, коли дана реалія відсутня в культурі мови перекладу і, відповідно, не може бути зрозуміла носіями цієї мови. Наприклад: ні пуху ні пера – ***que tengas suerte sita або le deseo suerte*** (дослівний переклад – я бажаю вам удачі). Інший приклад є більш цікавим, так як даний фразеологізм висловлює особистісні характеристики жінки. Так, ***con el gesto de quien tiene la sarten por el mango*** перекладено українською мовою за допомогою опису: «з видом жінки, впевненої в собі». Іспанський фразеологізм ***tener la sarten por el mango*** перекладається українською мовою як «бути господарем становища», що означає іншими словами бути впевненим у собі та тримати все під контролем. Завдання перекладача полягає не лише в передачі українською мовою сенсу фразеологізму, а й відтворенні його образності й експресивності.

Рис. 1. Способи перекладу іспанських фразеологізмів

Отже, прикладами перекладу іспанських фразеологізмів із національно-специфічним елементом за допомогою зазначених перекладацьких способів є:

● *Інтернаціональні вирази:*

La espada de Damocles– Дамоклів меч.

Verter lagrimas de cocodrilo – лити крокодилячі сльози.

Cuerno de Amaltea– як з рогу Амальтеї

Flecha de Cupido – стріла Купідона

Lazos de Himeneo– пута Гіменея

Los jardines colgantes de Semìramis – висячі сади Семіраміди

Hilo de Ariadna – нитка Аріадни

Todos somos hijos de Adán – ми всі діти Адама;

Dios nos tenga en sumano! – нехай Господь допомагає

Más malo que Caìn – гірший, ніж Каїн

andar (ir) de Herodes a Pilatos – відсилати від Понтія до Пілата.

● *Абсолютні еквіваленти:*

Echar una ojeada – кинути погляд.

La amarga verdad – гірка правда.

Jugar con fuego – грати з вогнем.

Leer entre lineas – читати між рядків.

● *Відносні еквіваленти:*

Matar la gallina de los huevos de oro – вбити курку, яка несе золоті яйця.

Pajaro gordo, hombre de copete – птах високого польоту.

Cubrirse de gloria – покрити себе славою.

Hacerle a alguien el juego – грати будь-кому на руку.

Pescar en rio revuelto – ловити рибу в каламутній водиці.

● *Використання фразеологічного варіанта:*

Dineros del sacristan – шалені гроші.

El dedo en la llaga – хворе місце.

Pez gordo – велика шишка.

● *Описовий переклад:*

Ні пуху ні пера – ***que tenga suerte***.

Hombre muy corrido – людина, відмінно знає життя.

Національна специфічність фразеологічних одиниць може бути створена автором навмисно, тоді завданням перекладача стає збереження цієї специфічності, тобто занурення читача в дійсність, сповнену національно-специфічних смислів. У таких ситуаціях перед перекладачем стоїть інше завдання: знайти такий варіант, який збереже задум автора, тобто йдеться не тільки і не стільки про переклад фразеологізму зі збереженням значення, конотації, а, перш за все, про створення національної специфічності твору, мови героя і т.д.

На Рис. 2 репрезентовано всі способи перекладу іспанських фразеологізмів із національно-специфічним елементом за показниками

частотності. Так, найчастіше апелюємо до використання способу відносного еквіваленту, що складає 29% від загальної кількості. Окрім того, частим є використання контекстуального перекладу – 21% та описового перекладу 15,9%. Показник антонімічного перекладу складає 5%. Усі інші способи перекладу (вибірковий еквівалент, калькування, повний еквівалент, індивідуальний еквівалент, частковий граматичний еквівалент) не є активно використовуваними при перекладі іспанських фразеологізмів із національно-специфічним елементом, про що свідчить показник частотності використання – 2,6%.

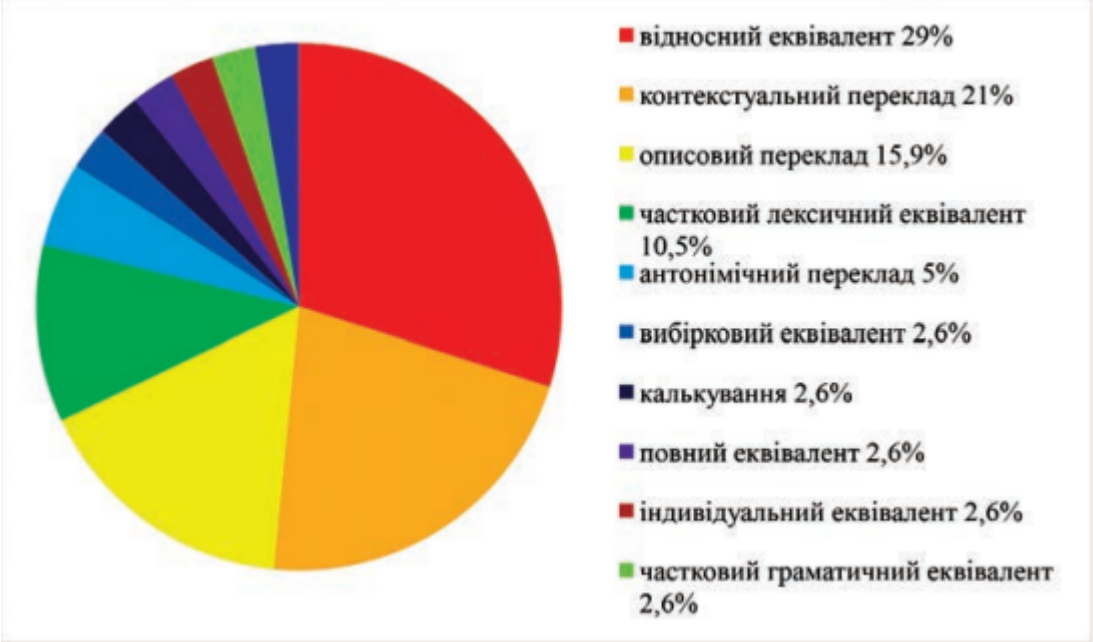

Рис. 2. Частотність способів перекладу фразеологізмів із національно-специфічним елементом

Адаптація – це один із способів перекладу фразеологічних одиниць, він також відомий як переклад за допомогою аналога. Наприклад, ***hacer novillos*** (*зробити теля*) в Іспанії означає «прогулювати заняття в школі». В українській мові є фразеологічна одиниця «валяти дурня». Але український фразеологізм наголошує на бездіяльності в загальному, запропонований же фразеологізм в іспанській мові має більш вузьке значення та не заохочує пропуски в школі або

на роботі. Прикладом адаптації може бути переклад наступної одиниці з іспанської на українську мову: ***El vino demasiado, ni guarda secreto ni cumple palabra*** *– Занадто багато вина не зберігає секретів, не тримає слова.* Дана фразеологічна одиниця відображає, як негативно вино впливає на розумовий стан людини.

Отже, виокремлюємо такі найбільш ефективні, на наш погляд, способи перекладу іспанських фразеологічних одиниць із національно-специфічним компонентом:

1. *Транскрипція та транслітерація* – способи перекладу лексики вихідного тексту шляхом її відтворення за літерним складом. Транскрипція спрямована на адаптацію звукового складу іноземного слова, а транслітерація – на його графічну передачу. Оскільки фонологічні системи мов різні, може йтися про максимально наближеному, а чи не повному відтворенні тієї фонетики імені, що вона має у оригіналі. Транскрипція в кількісному відношенні може перевищувати інші методи відтворення власних назв. У деяких випадках за неможливості відтворення англійської фонеми прямим аналогом використовується комбінований трансрипційно-транслітераційний підхід. Основним принципом транскрипції власних назв вважається дотримання суворості однозначної відповідності символів і букв. Мається на увазі, що:

- для кожного із звуків відповідає певний знак;
- знаки використовуються відповідно до принципу наявності одного обов'язково незмінного значення, що позначається певним звуковим комплексом;
- у кожного звуку є лише одна форма позначення.

2. *Калькування* – це спосіб перекладу, що полягає у передачі безеквівалентної лексики і фразеологічних одиниць у вигляді заміни їх складових частин – морфем лексичними аналогами. Наприклад:

Qué Le Hace Una Mancha Más Al Tigre? – Що робить ще одну пляму на тигру?

Al Mal Tiempo, Buena Cara– До поганої погоди гарне обличчя.

Tener Memoria De Pez– Мати риб'ячу пам'ять.

Empezar La Casa Por El Tejado– Почніть будинок на даху.

Meter La Pata– Зіпсувати.

Estar Hasta Las Narices– Будьте до своїх ніздрів.

Como Llevar Arena A La Playa– Як брати пісок на пляж.

Tirar La Casa Por La Ventana– Викинути будинок з вікна.

Tener Más Lana Que Un Borrego– Мати більше вовни, ніж вівця.

Quedarse De Piedra– залишатися каменем.

Sin Pelos En La Lengua– Без зайвого слова.

Echar Agua Al Mar– скидання води в море.

Si Mi Abuela Tuviera Ruedas Sería Una Bicicleta– Якби моя бабуся мала колеса, вона була б велосипедом.

Una Media Naranja / Encontrar Tu Media Naranja– Краща половина / Знайди свою кращу половину.

Bueno Y Barato No Caben En Un Zapato– Хороші і дешеві, в черевики не поміщаються.

No Tener Pies Ni Cabeza– Не мати ні голови, ні ніг.

Camarón Que Se Duerme Se Lo Lleva La Corrientes– Креветки, що засинають, несе течією.

Estar Hecho Un Ají– Будьте зроблені чилі.

Estaban Como Tres En Un Zapato– Вони були як троє в одному черевику.

A Fin De Cuentas– Після всього.

A La Vuelta De La Esquina– Просто за рогом.

Ahogarse En Un Vaso De Agua– Втопити в склянці води.

Andar Con Pies De Plomo– Ходьба на свинцевих ногах.

Andarse Con Rodeos– Бути навколо куща.

3. *Описовий переклад* полягає у передачі значення лексичної одиниці за допомогою заміни її складових розгорнутими словосполученнями, що розкривають суттєві ознаки цієї лексичної одиниці. Він використовується передачі безеквівалентної лексики. Він хоч і розкриває зміст лексичної одиниці вичерпно, але він громіздкий і іноді недбалий. Наприклад:

Ні пуху ні пера – ***que tenga suerte***.

Hombre muy corrido – людина, відмінно знає життя.

Estar en todo– бути в усьому.

Ser una gallina– бути куркою.

Meter la pata– зіпсувати.

Arma de doble filo– меч із двома кінцями.

Hablar del rey de Roma– Поговоріть про царя Риму.

De chile, mole y pozole– Чилі, кріт і позоль.

Acostarse Con Las Gallinas – спати з курками.

Andarse Por Las Ramas– Побиття гілок.

Ser Pan Comido– Будь підтягнутим.

Peor Es Nada– Нічого гіршого немає.

Tal Para Cual– такий, для якого.

Quemarse Las Cejas– спалити брови.

Buscarle Tres Pies Al Gato– Знайдіть три ноги до кота.

Con Las Manos En La Masa– Спійманий на гарячому.

4. *Наближений переклад* – полягає у підборі наближених за значенням аналогів у мові оригіналу для лексичної одиниці мови перекладу. Цей спосіб зазвичай використовується при перекладі безеквівалентної лексики. Наприклад:

Ahogarse en un vaso de agua– втопити в склянці води;

Ver todo color de rosa– бачити все в рожевому кольорі;

Camarón que se duerme, se lo lleva la corriente– Креветка, яка засинає, вона несе течію;

Zapatero a tus zapatos– Швець до твого взуття;

En casa de herrero, cuchillo de palo– Вдома коваль, дерев'яний ніж;

Te comió la lengua el gato– Кіт з'їв твій язик;

Tomar el pelo– Натягнути вовну на очі;

La curiosidad mató al gato– Цікавість убила кота;

Dar gato por liebre– Візьміть покататися;

No tener pelos en la lengua– Не скупіться на слова;

Estar hasta en la sopa– бути навіть в супі;

Estar como una cabra– бути, як коза;

No tener ni pies ni cabeza– немає ні голови, ні хвоста;

Estar entre la espada y la pared– Бути між молотом і ковадлом;

Salirse con la suya– Відійди від цього;

Echarle leña al fuego– підливати масла у вогонь;

Tener sangre azul– мати блакитну кров;

Tirar la casa por la ventana– Викинути будинок з вікна.

З огляду на це, основні прийоми перекладу фразеологізмів:

1. За допомогою фразеологічного еквівалента (відповідника), тобто перекладач має знайти відповідник у перекладі мови, значення, образне зображення та стилістичне забарвлення якого повністю відповідали б оригіналу. Кількість таких відповідників досить невелика. До фразеологічних одиниць, які перекладаються за допомогою еквівалентів, відносяться фразеологізми, що існують у більшості європейських мов, вислови, що походять із Біблії, античної історії, класичної літератури, політичного життя. Наприклад:

Абсолютні еквіваленти:

Echar una ojeada – кинути погляд.

La amarga verdad – гірка правда.

Jugar con fuego – грати з вогнем.

Leer entre lineas – читати між рядків.

● *Відносні еквіваленти:*

Matar la gallina de los huevos de oro – вбити курку, яка несе золоті яйця.

Pajaro gordo, hombre de copete – птах високого польоту.

Cubrirse de gloria – покрити себе славою.

Hacerle a alguien el juego – грати будь-кому на руку.

Pescar en rio revuelto – ловити рибу в каламутній водиці.

Під повним еквівалентом розуміється образна фразеологічна одиниця у мові-реципієнті, яка заснована на подібному образі та має однакове значення із фразеологізмами мови-рецептора. Відповідно до класифікації можна виокремити такі різновиди еквівалентів:

- тотожні еквіваленти – характеризуються високим ступенем формальної, семантичної та стилістичної подібності;

- прямі еквіваленти - фразеологізми з повним або частковим семантико-стилістичним збігом виключно лексичного складу або граматичної структури;

- синонімічні еквіваленти – фразеологічні одиниці з мотивованою логіко-семантичною основою, що характеризуються співвідносністю логіко-образних та логіко-фразеологічних ідей та стилістичної характеристики [10].

2. За допомогою фразеологічного аналогу, тобто знаходження фразеологічної одиниці в перекладі, що має схоже значення, але засноване на іншому образі. Фразеологічні аналоги за ступенем збігу лексемного складу та структурно-граматичної організації поділяються на:

- фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та однією однаковою лексемою у компонентному складі;

- фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та різним компонентним складом;

- фразеологічні аналоги з різною структурно-граматичною організацією та різним компонентним складом [10].

Підбір фразеологічного аналога вимагає вільного володіння обома мовами, а також повного дотримання стилістичної та жанрової однорідності аналога з одиницею фразеологічної оригіналу. Нерідко у фразеологічної одиниці може бути кілька аналогів у мові-реципієнті, які відрізняються стилістичними характеристиками і відтінками слововживання. Підбір аналога часто вимагає уважного аналізу контексту, характеру перекладеної фразеологічної одиниці та її відповідності.

3. За допомогою кальки (запозичений переклад). У випадку, якщо фразеологізм не має ні еквівалента, ні аналога, а його образність, отримана за допомогою запозиченого перекладу, може бути легко засвоєна користувачами мови.

4. За допомогою антонімічного перекладу, тобто заміни стверджувальної форми в оригіналі заперечною в перекладі або, навпаки, заперечної стверджувальною.

5. Якщо немає еквівалента або аналога, а вираз неможливо перекласти за допомогою кальки, використовується описовий переклад, тобто пояснюється значення фразеологізму.

Пояснювальний переклад необхідний у випадку, коли перекладач не може знайти ні відповідного еквівалента, ні аналога в цільовій мові, але використання тексту перекладу може бути результатом додавання до нього буквалізму, використання пояснювального перекладу може позбавити вираження експресивності та конотації [8].

Емоційна експресивність і стисліть висловлювання є найбільш відмінними ознаками фразеологізмів. Фразеологізми функціонують у

медійному стилі, зокрема в новинних заголовках завдяки тому, що заголовки в новинах виразні та лаконічні. Як правило, новинні заголовки привертають увагу і відображають ставлення до подій, описаних у статті.

Варто зазначити, що фразеологічні одиниці часто зустрічаються фразеологізмами у вихідному тексті, і вміння знайти відповідний еквівалент у процесі перекладу є найбільш відчутним етапом для перекладача. Однак перекладач повинен використовувати розмовники з метою адекватного тлумачення та перекладу фразеологізмів, і, крім того, контекст відіграє важливу роль у процесі перекладу [17].

Окрім того, до способів перекладу фразеологізмів належать фразеологічний переклад і нефразеологічний переклад, що передбачають, що фразеологізми перекладаються або відповідним фразеологізмом у мові перекладу, або, за відсутності таких, використовуються інші засоби.

Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею вихідної мови та відповідною одиницею мови перекладу – від повного та абсолютного еквівалента до приблизної фразеологічної відповідності [27]. Цей вид перекладу включає метод фразеологічного еквівалента і метод фразеологічного аналога.

При використанні відповідностей першого типу зберігається весь комплекс значень одиниці, що перекладається. І тут у мові перекладу є образний фразеологізм, що збігається за всіма параметрами з фразеологічної одиницею оригіналу. Незалежно від контексту він має ті ж денотативні і конотативні значення. Між співвідносними фразеологічними одиницями у такому разі немає відмінностей щодо змістового змісту, стилістичної віднесеності, метафоричності та емоційно-експресивного забарвлення. Обидва варіанти мають приблизно однаковий компонентний склад, мають ряд однакових лексико-граматичних показників: сполучуваність, приналежність до

однієї граматичної категорії, вживаність, зв'язок з контекстними словами-супутниками. При цьому слід зазначити ще одну важливу властивість – відсутність національного колориту.

Використання такої відповідності дозволяє найповніше відтворити іншомовний фразеологізм. Однак при цьому слід враховувати обставини, що обмежують можливість застосування фразеологічного методу еквівалента. По-перше, фразеологічних еквівалентів порівняно небагато, а по-друге, при запозиченні обома мовами однієї й тієї ж фразеологізму його значення одному з них може видозмінитися.

Другий тип фразеологічних відповідностей представляють звані фразеологічні аналоги [10]. У разі відсутності фразеологічного еквівалента у мові перекладу підбирається фразеологізм з таким самим переносним значенням, заснований на іншому образі.

Фразеологічний аналог є повноцінною відповідністю перекладеної фразеологічної одиниці, але відрізняється від неї за яким-небудь показником: інші компоненти, невеликі зміни форми, зміна синтаксичного побудови та ін.

При нефразеологічному перекладі значення фразеологічної одиниці передається з допомогою лексичних, а чи не фразеологічних засобів мови перекладу. Він використовується зазвичай, якщо неможливо навести фразеологічний еквівалент чи аналог. Такий переклад, враховуючи навіть компенсаційні можливості контексту, важко назвати повноцінним, оскільки є деякі втрати у образності, конотації, експресивності, відтінках значень. До методів нефразеологічного перекладу можна зарахувати: лексичний переклад, калькування, описовий переклад.

Лексичний переклад застосовується, якщо поняття чи будь-який об'єкт однією мовою описується з допомогою фразеологізму, а іншому – з допомогою слова. При такому перекладі фразеологічних одиниць необхідно прагнути хоча

б часткового збереження образності лексичної одиниці передачі значень його окремих елементів.

Калькування, або дослівний переклад, застосовний у тих випадках, коли іншими прийомами, зокрема, фразеологічними, не можна передати семантико-стилістичне та експресивно-емоційне значення фразеологізму [25]. До цього методу вдаються у випадках, коли виникає потреба передати гру слів оригіналу.

Калькування застосовується, переважно, якщо фразеологічні одиниці не мають еквівалентів у мові-перекладі й позначають реалії, не характерні нашої етнокультури. Цей метод дає можливість донести до читача живий образ іспанського фразеологізму, що неможливо під час використання вільного необразного словосполучення, що є українським поясненням значення іспанського фразеологізму [9].

Зазначимо, що в процесі перекладу фразеологізмів із національно-специфічним компонентом використовуються лексичні способи перекладу, серед яких підсилювальні слова прислівникового типу (наприклад, досить, надзвичайно, цілком, абсолютно), частки (наприклад, це, лише, саме, навіть, як раз, і), протиставлення, дублювання слів, уточнювальні синоніми). Також використовуються синтаксичні перекладацькі засоби, передусім перебудова речення. Труднощі під час перекладу викликала саме синтаксична побудова речень, оскільки є відмінність між граматичними структурами іспанської та української мов. Зважаючи на те, що в українській мові порядок слів у реченні не є фіксованим, то під час перекладу використовується перекладацький спосіб інверсії.

Більше того, під час перекладу фразеологізмів використовується перекладацький спосіб, коли оригінальний текст розширюється, оскільки перед перекладачем було поставлено задачу максимально зберегти зміст тексту. Використання додавання також пояснюємо відмінностями граматичної структури іспанської та української мов.

Перекладаючи фразеологізми, перекладач може використовувати антонімічний переклад, оскільки при перекладі фразеологічних одиниць українською в деяких місцях неможливо або небажано використовувати прямий порядок слів. Також можуть використовуватися лексичні засоби, зокрема слова-підсилювачі, враховуючи потужний синонімічний потенціал української мови, який дозволив перекласти фразеологізми з національно-специфічними компонентами ширше й змістовніше.

Окрім інверсії, для перекладу фразеологізмів перекладач може використовувати засоби виділення присудку та лексичного повтору. Засоби виділення присудка застосовуються, оскільки в українській мові немає допоміжних дієслів, а також для збереження емфатичності фрази. Лексичний повтор здебільшого використовувався для дослівного перекладу фразеологічних одиниць.

Водночас під час перекладу фразеологізмів із національно-специфічними компонентами перекладач використовує перекладацькі трансформації з метою наближення перекладу мовних одиниць із дотриманням контекстуального, ситуативного чи підтекстового значення. Відтак, використовуються саме граматичні трансформації: переміщення, заміни, додавання слів, художні засоби та стилістичні фігури, змінювання порядку слів у реченні, пропуски окремих слів, які можуть ускладнити переклад.

Отже, на основі аналізу особливостей перекладу іспанських фразеологізмів із національно-специфічним компонентом найчастіше використовуються такі способи перекладу:

- контекстуальна заміна – найпоширеніший спосіб перекладу фразеологізмів із національно-специфічним компонентом. Спостерігається тенденція, що навіть маючи фразеологічний аналог чи еквівалент, перекладач прагне замінити його більш зрозумілим виразом;

- багато фразеологізмів тільки недавно зміцнилися в іспанській мові, що змушує перекладача вивчати феномен і враховувати його лінгвокультурний контекст, перш ніж приступати до перекладу. У такому випадку контекстуальна заміна є найзручнішим рішенням – підібрати певний род контекстний синонім і органічно вбудувати його в авторський стиль набагато зручніше, ніж намагатися зберегти фразеологічну складову висловлювання, яка виділятиметься в контексті;
- другий за поширеністю переклад – описовий. Перекладачі намагаються повністю виключити використання еквівалента, якщо він містить іспанські імена та прізвища;
- при використанні «кальки» перекладачі намагаються скомбінувати її з описом або додати виноску, щоб повноцінно розкрити фразеологізм та його лінгвокультурний контекст;
- лінгвокультурний контекст – основа перекладу фразеологізмів із національно-специфічним компонентом. Збереження як фразеологічного елемента, так і лінгвокультурних характеристик можливе за наявності сучасного фразеологічного аналога. Важливо зберегти семантику самого фразеологічного явища, а також його образність та експресивність.

Висновки до третього розділу

Отже, огляд літератури щодо виявлення національно-культурної специфіки значення фразеологізмів свідчить на перший погляд про різноманітність підходів до цієї проблеми.

До ознак національної маркованості фразеологічних одиниць належать: яскравий національний образ, культурно-значимий прототип в основі фразеологічного переосмислення; специфічні компоненти-найменування національних реалій; при порівняльному вивченні мов – відсутність міжмовних фразеологічних відповідностей.

Наявність позначення національної реалії у складі фразеологізму, як і відсутність фразеологічних відповідностей у співвідносній мові, разом з образною складовою посилює культурно-національну значимість фразеологізму. Безеквівалентність та культурно-специфічний компонент у складі фразеологізму можуть також виступати як єдині показники національно-культурної маркованості фразеологізму.

ВИСНОВКИ

На основі комплексного лінгвістичного аналізу фразеологізмів із національно-специфічним компонентом можемо сформулювати такі висновки:

1. З'ясовано місце фразеологічного рівня в системі мови на основі аналізу наукових інтерпретацій понять структури й системи мови, на основі чого зроблено висновок про необхідність їх розмежування.

2. Визначено основні особливості фразеологізму як мовної одиниці: ідіоматичність, неможливість дослівного перекладу іншими мовами, граматична категоріальність, тобто здатність усього звороту виступати в ролі одного члена речення, невмотивованість значення, незмінність граматичної форми, синтаксична немодельованість, відсутність варіантності.

3. Аналіз теоретичних основ дослідження показав, що до сучасних аспектів класифікації фразеологічних одиниць належать функціональний, когнітивний і лінгвокультурний. Відтак, С. Грейнджер та М. Пакот, беручи за основу функціональний підхід. ФО визначено стійкими, пов’язаними єдністю змісту, постійно відтворюваними в мовленні словосполуками або висловленнями, які ґрунтуються на стереотипи етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю.

4. З'ясовано, що когнітивний підхід до вивчення семантики фразем дає змогу отримати точніший опис значення фразеологічної одиниці, а також змоделювати процес розуміння «закодованої» в денотативному аспекті інформації про ФО як мовцем, так і слухачем. У цьому аспекті досліджено особливості ФО як репрезентантів відповідних концептів, доменів, концептуальної картини світу (тобто когнітивних феноменів).

5. До ознак національної маркованості фразеологічних одиниць належать: яскравий національний образ, культурно-значимий прототип в основі фразеологічного переосмислення; специфічні компоненти-найменування національних реалій; при порівняльному вивченні мов – відсутність міжмовних фразеологічних відповідностей.

6. На лексичному рівні перекладач послуговується фразами описового характеру, калькуванням, транскрибуванням, антонімічним перекладом чи компенсацією. Граматичні засоби передаються переміщенням, замінами, додаванням слів, художніх засобів чи стилістичних фігур, змінюванням порядку слів у реченні, пропусками окремих слів, які ускладнюють переклад.

7. Перекладацькі трансформації варто трактувати як дії перекладача з реалізації його рішення щодо подолання контекстуальної невідповідності, які виявлено в тексті оригіналу по відношенню до тексту перекладу.

8. Неперекладність цілого значення фразеологічних одиниць – це їхня універсальна якість у всіх мовах країн світу, оскільки вони точно передають культуру певного народу. Однак це не показник того, що між ними немає жодного логічного зв'язку і що їх неможливо інтерпретувати іншою мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьєв, Л. Г. (1987) Семантична структура фразеологічних одиниць сучасної української мови та особливості її формування. *Мовознавство.* Київ: Наукова думка. Випуск 1. С. 43–46.

2. Билиця, У. (2018) Об'єктивація інтелектуальних якостей людини одиницями компаративної фразеології в англомовній картині світу. *Закарпатські філологічні студії*. № 3. С. 85–92.

3. Ващенко, В. С. (1975) Фразеологізація компаративних зворотів. *Мовознавство.* Київ: Наукова думка. Випуск 4. С. 34–40.

4. Венжинович, Н. Ф. (2018) Фраземіка української літературної мови: когнітивний та лінгвокультурологічний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. 10.02.01 "Українська мова". Київ.

5. Жуйкова, М. В. (2007) Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов: монографія. Луцьк: Вежа. 416 с.

6. Зацний, Ю. А. (2002) Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т. 430 с.

7. Іваницька, М. Л. (2012) Мовна особистість перекладача як чинник впливу на продукт перекладу (на матеріалі роману Б. Лєберта Крейзі). *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики.* № 21. С. 147–159.

8. Карабан, В. І, Мейс Дж. (2003) Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова книга. 608 с.

9. Коптілов, В. В. (1971) Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ. 132 с.

10. Корунець, І. В. (2017) Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : Вінниця : Нова Книга. 448 с.

11. Кочерган, М. П. (2002) Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Академія. 368 с.

12. Ласінська, Т. А. Стилістичні перекладацькі трансформації при відтворенні англійських архаїзмів в українських перекладах. *Science and Education a New Dimension. Philology.* № 6. Вип. 47. С. 33–35.

13. Левченко, О. (2005) Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект. Львів: ЛРІДУ НАДУ,. 352 с.

14. Лобода, В. А. (2019) Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. № 43. Вип. 4. С. 72–74.

15. Максімов, С. Є. (2006) Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання : навчальний посібник. Київ : Ленвіт. 157 с.

16. Муратова, В. Ф. (2014) Феномен ідіолекту та проблема його перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. № 3. С. 119–122.

17. Науменко, Л. П. (2011) Практичний курс перекладу з англійської мови на українську. Practical Course of Translation from English into Ukrainian. Вінниця : Нова Книга. 136 с.

18. Новікова, К. О. (2016) Методи відтворення стилістичних фігур і тропів у процесі перекладу художніх текстів. *Одеський лінгвістичний вісник.* № 7. С. 272–276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2016_7_62 (дата звернення: 28.01.2023).

19. Жужгіна-Аллахвердян, Т. та ін. (2020) Особливості художнього перекладу : лексико-семантичний аспект. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов. 126 с.

20. Пономарів, О. Д. (2002) Фразеологія (мовностилістичні поради). *Урок української.* № 7. С. 22–25.

21. Потебня, О. О. (1985) Естетика і поетика слова. Київ: Наукова думка. 68 с.

22. Редін, П. О. (1994) Типи системних зв'язків фразеологічних одиниць у мові. *Мовознавство.* Київ: Наукова думка. № 4–5. С. 50–52.

23. Рижкова, В. (1996) До проблеми вивчення фразеологічних одиниць в сучасній англійській мові. Вісник Харківського університету. Харків. № 386. С. 109–110.

24. Савицький, В. М. (1993) Англійська фразеологія: проблеми моделювання. Самара. С. 95.

25. Селіванова, О. (2004) Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти): монографія. Черкаси: Брама. 276 с.

26. Смирницький, А. І. (2006) Лекції з історії англійської мови. Миколаїв: Добросвіт. 236 с.

27. Стріха, М. Український художній переклад : між літературою і націєтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.

28. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. (2010) За ред. А.К. Мойсієнка, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін. Київ: Знання. 270 с.

29. Тодорова, Н. Ю. (2018) Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.17 "Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство". Львів.

30. Тесленко, О. (2003) Фразеологія на уроках рідної мови як етнографічний фактор. *Українська мова та література в школі*. №6. С. 2–3.

31. Ужченко, В. Д., Ужченко, Д. В. (2005) Фразеологія сучасної української мови: посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер. 400 с.

32. Черноватий, Л. І, Карабан, В. І. (2007) Переклад англомовної економічної літератури. Вінниця : Нова книга. 416 с.

33. Berman, A., Venuti, L. Translation and the Trials of the Foreign. *The translation studies reader.* Routledge, 2021. P. 247–260.

34. Even-Zohar, I. (2021) The positionoftranslatedliteraturewithintheliterarypolysystem. *Thetranslationstudiesreader*. Routledge,. P. 191–196.

35. Granger, S., Paquot, M. (2008) Disentanglingthephraseologicalweb. Phraseology: aninterdisciplinaryperspective. Amsterdam: JohnBenjaminsPublishingCo. P. 27–51.

36. Kiklewicz, A. (2006) Teoriametaforpojęciowych: Zagadnieniadyskusyjne. Język. Komunikacja. Wiedza, Prawo i ekonomika. Mińsk,.

37. Kolomiyets, L. (2018) TheUntranslatableEthnic: AlwaysanOutsider? (A BriefReviewofUkrainian-to-EnglishLiteraryTranslationPractices). *Culture(s) andAuthenticity: ThePoliticsofTranslationandthePoeticsofImitation.*Berlin. P. 41–57.

38. Makkai, A. IdiomStructurein English. The Hague, 1987.

39. Martínez de Sousa, J. (2005) Diccionariodefrases y locucionesespañolas. Madrid: EspasaLibros.

40. Savory, T. (1968) TheArtofTranslation. Boston : TheWriters. 191 p.

41. Seidl, J. (1978) EnglishIdiomsandhowtousethem. Oxford: OxfordUniversityPress. 268 p.

42. Shavkatovna, M. T. (2022) LinguoculturalAnalysisofPhraseologicalUnitsExpressingHumanIntellectualAbilityin English. *EurasianResearchBulletin.* № 15. P. 158–165.

43. Smith, L.P. (1959) PhraseologyoftheEnglishlanguage. 198 p.

44. Translation Practice. Практика перекладу (2019) / Л. Славова та ін. Київ: Логос. 386 с.

45. Casares, J. (1992) Introducción a lalexicografíamoderna. Portada: Editorial CSIC - CSIC Press. 354 p.

RESUMEN

Los fraseologismos, o unidades fraseológicas, son unidades especiales del lenguaje que reflejan la identidad cultural de un pueblo. Tienen la oportunidad de contarnos sobre las diferentes opiniones de la gente, el sistema social, la ideología de su época. La mayoría de las unidades fraseológicas no tienen un equivalente claro en otros idiomas: cada nación revela en ellas su carácter, los habituales giros figurativos del habla. La influencia de las unidades fraseológicas le da a la lengua el brillo de un carácter nacional y un color único, que distingue entre sí tanto las lenguas de cultura centenaria como las lenguas literarias que acaban de crearse por escrito.

El objeto del estudio son las unidades fraseológicas con elementos nacionales propios de la lengua española.

El tema del estudio son las peculiaridades del funcionamiento de las unidades fraseológicas con elementos nacionales específicos en la lengua española.

El objetivo del trabajo es determinar las peculiaridades de la traducción de unidades fraseológicas con elementos nacionales específicos en el idioma español.

El idioma es el factor más esencial que caracteriza las creencias, la cultura y la actitud del mundo hacia cada pueblo. Dado que las creencias, la cosmovisión y la cultura no son similares entre sí, los refranes y dichos de diferentes pueblos no son los mismos. Uno de los más grandes lingüistas de Nida dijo que es importante estudiar el idioma del pueblo cuando estudiamos su cultura. En su opinión, la lengua y la cultura son un sistema interconectado que se desarrolló simultáneamente.

Las unidades fraseológicas se consideran "estables, conectadas por la unidad de contenido, reproducidas constantemente en el habla por frases o expresiones que se basan en estereotipos de la conciencia étnica, son representantes de la cultura del pueblo y se caracterizan por la imaginería y la expresividad".

La clasificación clásica es la clasificación sincrónica (semántica) de unidades fraseológicas de V. Vynogradov, en la que todas las unidades fraseológicas se dividen en fusiones fraseológicas, unidades fraseológicas y combinaciones fraseológicas.

El análisis del problema de la traducción de unidades fraseológicas mostró que los principios de traducción de unidades fraseológicas difieren de la traducción de otras unidades lingüísticas en el contexto de textos de diferentes estilos. En primer lugar, la especificidad está determinada no solo por la transmisión del texto original de acuerdo con todos los principios lingüísticos del idioma al que se traduce la unidad fraseológica, sino también por la necesidad de preservar sus matices semánticos y su especificidad nacional.

A nivel léxico, el traductor utiliza frases descriptivas, calco, transcripción, traducción antonímica o compensación. Los recursos gramaticales se transmiten moviendo, reemplazando, agregando palabras, recursos artísticos o figuras estilísticas, cambiando el orden de las palabras en una oración y omitiendo palabras individuales que complican la traducción.

Una revisión de la literatura sobre la identificación de la especificidad nacional y cultural del significado de las unidades fraseológicas muestra a primera vista la diversidad de enfoques a este problema.

Los signos de la marca nacional de unidades fraseológicas incluyen: una imagen nacional brillante, un prototipo culturalmente significativo en la base de la reinterpretación fraseológica; componentes específicos-nombres de las realidades nacionales; en el estudio comparativo de lenguas: la ausencia de correspondencias fraseológicas translingüísticas.

La presencia de la designación de la realidad nacional en la composición de la fraseología, así como la ausencia de correspondencias fraseológicas en el idioma relativo, junto con el componente figurativo, fortalece el significado cultural y nacional de la fraseología. La no equivalencia y un componente culturalmente

específico en la composición de una fraseología también pueden actuar como los únicos indicadores del carácter nacional-cultural de una fraseología.